Stichting ter realisatie van Geopark Gooi en Vecht

Landschap en erfgoed

PLAN van AANPAK

ter realisatie van Geopark Gooi en Vecht

september 2013

www.geoparkgooienvecht.eu

Opdrachtgevers:

GOOIS NATUURRESERVAAT

www.gnr.nl gooisnaturrreservaat@gnr.nl

Vrienden van t Gooi

www.vriendenvanhetgooi.nl info@vriendenvanhetgooi.nl

Auteur: Ir. drs. V. Pieters, Erfgoed Perspectief, met bijdragen van Prof. dr. J. Sevink (UvA).
Heemstede, 1-7-2013

Erfgoed Perspectief
Raadgevend adviesbureau voor de (her-) ontwikkeling van het cultureel en natuurlijk erfgoed
Herenweg 72 2101 MN Heemstede – 06 37333782
erfgoedperspectief@xs4all.nl
www.erfgoedperspectief.nl

ERF
GOED
PERSPECTIEF

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook zonder voorafgaande toestemming van de opdrachtgever of auteur.
©Erfgoedperspectief

Bussum 16 september 2013

Inhoudsopgave

1 INLEIDING 3

1.1 LEESWIJZER 3

2 WAT IS EEN GEOPARK 5

2.1 WAT IS EEN GEOPARK: EEN 'LEESBAAR' LANDSCHAP 5

2.2 DRAAGVLAK EN BETROKKENHEID 6

3 HET GEBIED 7

3.1 WETENSCHAPPELIJKE FUNDERING 7

3.1.1 De stuwwal in het Gooi 8

3.1.2 Ontstaan van het Gooise cultuurlandschap 10

3.1.3 Het veengebied in de Vechtstreek en in het Eemdal 11

3.1.4 Samenvattend 11

3.2 BESCHERMEN EN BEHEREN 12

3.3 CONCLUSIE 13

4 IS EEN GEOPARK HAALBAAR 15

4.1 ASSESSMENT: 0-METING 15

4.2 INVULOEFENING VAN HET ASSESSMENTFORMULIER: DE 0-METING 16

4.3 CONCLUSIE 17

5 PLAN VAN AANPAK 19

5.1 DE NAAM 19

5.2 DE BEGRENZING 20

5.4 GEFASEERDE INVOERING 21

5.5 HOE NU TE BEGINNEN? 22

5.5.1 Fase 1: de initiatief- en kwartiermakers fase 2012-2013 22

5.5.2 Fase 2: de ontwikkelings- of transitiefase 2014 25

5.5.3 Fase 3: de implementatiefase 2015 28

5.5.4 Fase 4 : de aanmeldings- en erkenningsfase 2016 28

5.5.5 Fase 5: het geopark kan van start 2017-2018 29

6. PROJECT FINANCIERING 31

7. RAAKVLAKKEN MET PROVINCIAAL BELEID 33

8. SAMENVATTING 35

9. BIJLAGEN 39

1 Inleiding

De Vereniging van Vrienden van 't Gooi (VVG) heeft medio 2012 het (burger)initiatief genomen om te komen tot de oprichting van een '*geopark*' in het Gooi.
Een geopark is een door de UNESCO gedefinieerd gebied met één of meer sites van wetenschappelijk belang, niet alleen vanuit geologisch standpunt maar ook door zijn archeologische, ecologische en culturele waarde.

De Vereniging is van mening dat het zinvol is om te onderzoeken of het typisch Gooise stuwwallandschap hiervoor in aanmerking kan komen.

Stichting Goois Natuurreservaat en de Vereniging van Vrienden van 't Gooi hebben dit initiatief gefaciliteerd door aan Adviesbureau Erfgoed Perspectief te vragen hiervoor de haalbaarheid en kansen in te schatten. De resultaten hiervan zijn neergelegd in dit Plan van Aanpak. Een stuurgroep heeft, onder leiding van de Vereniging van Vrienden van 't Gooi de totstandkoming van dit plan van aanpak begeleid[1].

1.1 Leeswijzer

Het rapport is opgebouwd uit drie delen.

Ten eerste wordt het begrip geopark geïntroduceerd, gevolgd door een inhoudelijke kenschets van het gebied en een beschrijving van de huidige bescherming en het huidige beheer.

Daarna wordt beschreven hoe een gebied in aanmerking kan komen voor de status van een geopark en wordt de vraag beantwoord of het Gooi kansen in zich heeft om uiteindelijk de status van geopark te kunnen verwerven.

Het rapport besluit met een beschrijving van het voorstel voor een Plan van Aanpak met concrete aanbevelingen op het vlak van implementatie, projectfinanciering en uitvoering.

In de bijlagen zijn alle achtergronddocumenten met relevant onderzoeksmateriaal en kaartbeelden opgenomen.

[1] Samenstelling Initiatiefstuurgroep: Vereniging van Vrienden van het Gooi, Goois Natuurreservaat, Gewest Gooi en Vechtstreek, ITRovator, Heel de Heuvelrug, LEI, UvA, Stichting NME.

2 Wat is een geopark

Een geopark is een landschap van wereldformaat met unieke aardkundige-, cultuurhistorische- en ecologische waarden gecombineerd met werelderfgoed monumenten. Het is een *landschap* waarin gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt met steden, dorpen en infrastructuur, met heel veel landschapsschoon en cultureel erfgoed, dat toegankelijk is en een verhaal te vertellen heeft.

In 2000 is het European Geoparks Network (EGN) opgericht[2].
Het doel van het netwerk is:

- Beschermen van geodiversiteit;
- Het promoten van de geologische geschiedenis in relatie tot de natuur en het culturele erfgoed;
- Het ondersteunen van duurzame economische ontwikkeling, in het bijzonder gericht op toerisme.

In het EGN werken nu ongeveer 50 geoparken uit 17 Europese landen samen aan de verwezenlijking van deze doelen. Buiten Europa zijn er ook nog bijna 40 Wereld geoparken. De Hondsrug in Drenthe is het eerste Nederlandse gebied dat lidmaatschap van het EGN heeft aangevraagd. In september 2013 hoopt men officieel lid te worden van het netwerk[3].
Door deel te nemen aan het EGN kunnen de geoparkorganisaties ideeën uitwisselen, elkaar ondersteunen gezamenlijk producten ontwikkelen etc.
In dit opzicht is een geopark op te vatten als een *beheersinstrument* dat ondersteund wordt door Europa en de Unesco en expliciet gericht is op de instandhouding van uitzonderlijke waardevolle mondiale landschappen.
Het is beleidsmatig gezien *geen* ruimtelijke planfiguur in het kader van de nationale ruimtelijke ordening, maar is *volgend* op vigerende ruimtelijke wet-en regelgeving. De status van *geopar*k geeft het betreffende landschapinternationale erkenning en is statusverhogend.

2.1 Wat is een geopark: een ‘leesbaar’ landschap

Een geopark is een door de UNESCO gedefinieerd gebied met één of meer sites van wetenschappelijk belang, niet alleen vanuit geologisch oogpunt maar ook door zijn

[2] http://www.europeangeoparks.org
[3] http://www.geoparkdehondsrug.eu/geopark/aanvraag/

archeologische, ecologische en culturele waarde in het door UNESCO opgestarte programma International Network of geoparks (European Geoparks / Global geopark Networks). Een geopark is populair gezegd eigenlijk een *erfgoed landschap van wereldformaat* met unieke aardkundige-, cultuurhistorische- en ecologische waarden gecombineerd met meestal werelderfgoed monumenten. Het is of wordt geen *park* 'met een hek' eromheen. Het is daarentegen een *landschap* waarin gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt met steden, dorpen en infrastructuur en met heel veel landschapsschoon en cultureel erfgoed, dat goed toegankelijk is. In een geopark wordt het mogelijk om alle facetten van het landschap te ontdekken en te verkennen. Je 'leest' als het ware de geschiedenis en de ontwikkeling van het landschap, boven de grond *en* onder de grond. De centrale vraag hierbij is: Hoe is dit landschap geworden tot wat het nu is?
Hoewel de geologie de primaire insteek is van een geopark, wordt bij de promotie van de gebieden uitgegaan van een veel meer omvattende benadering. Activiteiten die typisch zijn voor een geopark kunnen dan ook heel divers zijn: van geotoerisme, schoolprogramma's, begeleide wandelingen tot museumbezoek. In een geopark speelt de aanwezige natuur en het cultureel erfgoed ook een cruciale rol. Er wordt aardkundig en archeologisch wetenschappelijk onderzoek gedaan waarbij een verbinding wordt gemaakt met doelgerichte educatie en voorlichting. Het geo-, of ecotoerisme en een goed werkende duurzame regionale economie zijn belangrijke pijlers van een geopark. Voor verdere details wordt verwezen naar de websites van bestaande Unesco geoparks in Europa.[4]

2.2 Draagvlak en betrokkenheid

Belangrijk voor het succes van een geopark is altijd dat het idee en de activiteiten gedragen worden door alle partners binnen het gebied en dat de eigen bevolking dichter bij het verhaal van het gebied komt te staan.

Stakeholders (grondeigenaren, beheerders, overheden, zoals het gewest, de gemeenten of de schappen en het MKB) binnen het gebied onderschrijven de doelstellingen en vertalen die in een breed gedragen visie op het gebied van beheer, ontwikkeling en economie. Er wordt samengewerkt met partners vanuit verschillende werkvelden: geologie, landschap, natuur, cultuurhistorie, educatie, toerisme en de agrarische sector. Door deze brede samenwerking kan het idee van het geopark ten volle tot uitdrukking komen.

Onderwijs en educatie in de ruimste zin, zijn belangrijk om het verhaal van het gebeid bekend te maken bij de plaatselijke bevolking. Doel is om de kennis over de geschiedenis van de eigen omgeving en de betrokkenheid hierbij te vergroten bij een brede doelgroep. Meer kennis en meer betrokkenheid versterkt de bewustwording van de identiteit van het gebied.

[4] http://www.european.geoparks.org/

3 Het gebied

Hoewel een geopark vanuit een brede benadering naar de ontwikkeling van een gebied kijkt, is de geologie toch de basis waar het andere op gebouwd is. Het EGN verwacht dan ook dat er een gedegen inhoudelijke beschrijving wordt gegeven van alle geologische, geomorfologische en aardkundige waarden die voorkomen in de voor te dragen regio. Het gebied moet wetenschappelijk gezien kwaliteit hebben en het moet zinvol zijn om deze kwaliteit duurzaam te handhaven.

Tevens moet inzicht worden gegeven in de wijze waarop genoemde waarden beschermd zijn en welke beheersmaatregelen op het vlak van geoconservatie (reeds) genomen zijn.

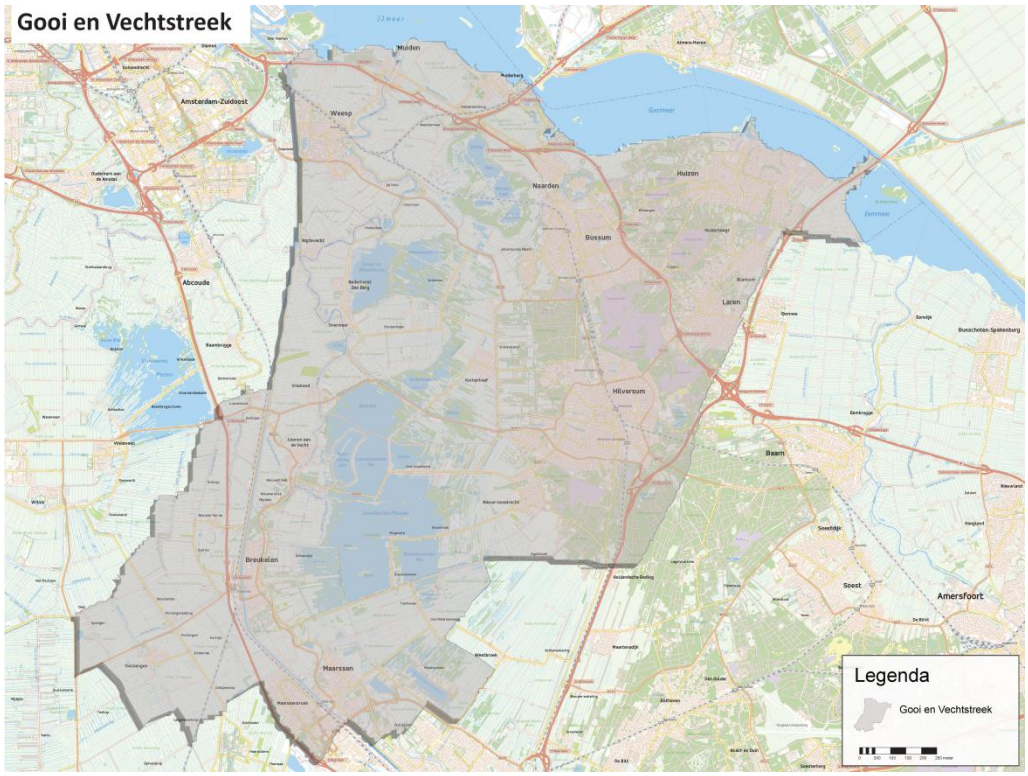

3.1 Wetenschappelijke fundering

Het landschap in het Gooi is een zogenaamd *stuwwallandschap.* Een **stuwwal** is een rug in het landschap die bestaat uit door een ijstong opgestuwd materiaal. Stuwwallen bestaan vooral uit sedimenten die al afgezet waren vóór de ijsbedekking. In Nederland

bestaan stuwwallen voornamelijk uit opgestuwde zandige en grindrijke afzettingen(zie ook bijlage 11).

3.1.1 De stuwwal in het Gooi

De ondergrond van het Gooi, ten dele aan het oppervlak komend in de stuwwallen, bestaat uit oudere, overwegend zandige tot grindrijke afzettingen van Rijn en Maas, die in parallel lopende 'schubben' dagzomen. Die schubrichting staat min of meer loodrecht op de stuwrichting, waardoor het mogelijk is om de richting te reconstrueren van waaruit het ijs de ondergrond heeft opgestuwd. Het ijs stuwde niet alleen de ondergrond op, maar zette ook keileem af. Keileem is een zware leem met veel grote stenen, de zogenaamde erratica, afkomstig uit Fenno-Scandinavië en aangrenzende delen van de Baltische staten.

Vanuit het door landijs bedekte gebied werden grote hoeveelheden smeltwater afgevoerd, waarbij diepe dalen door de stuwwal ontstonden en aan hun uitmonding, aan de buitenzijde van de stuwwal, grote puinwaaiers werden gevormd. Smeltwaterafzettingen ontstonden ook aan de binnenzijde van de stuwwallen, tussen de ijsrand en de stuwwal. Dat soort afzettingen, vaak in meren ontstaan, worden smeltwaterterrassen genoemd. Met uitzondering van keileem, zijn vrijwel alle afzettingen opgebouwd uit zanden en grinden met veel 'noordelijk' materiaal.

Figuur 1 Stuwwal en glaciale bekkens

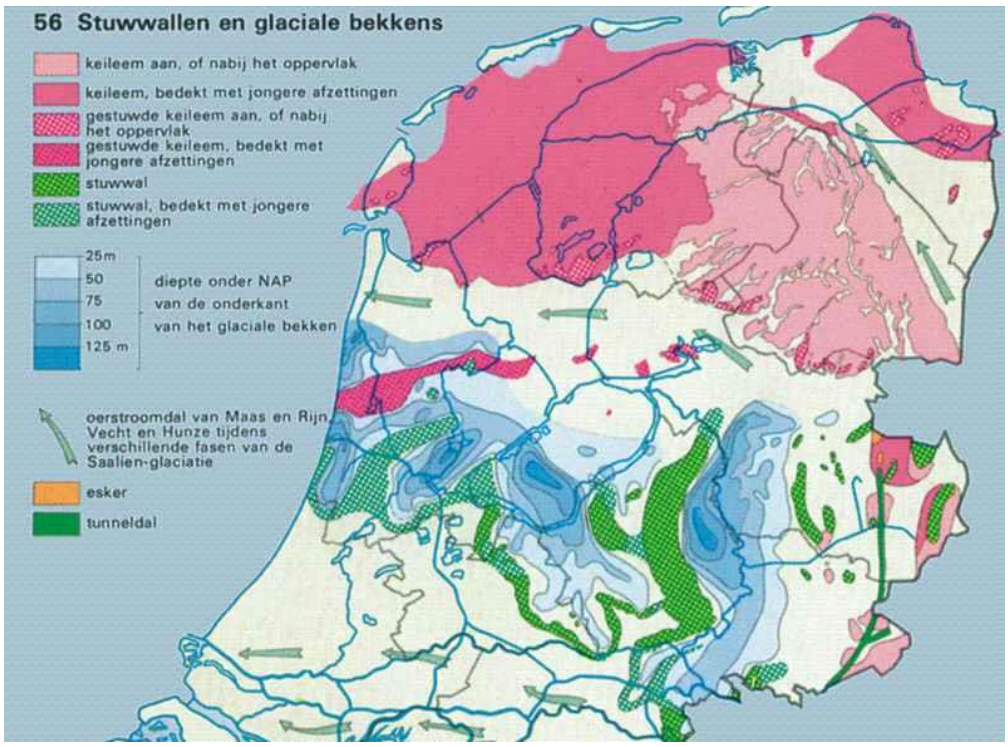

Uit het onderzoek van de stuwwallen en de in het Saalien gevormde gletsjerafzettingen, blijkt dat het ijsfront nogal beweeglijk is geweest en de stromingsrichting van het ijs varieerde. Dat heeft een complexe stuwwal opgeleverd met meerdere fasen van stuwwalvorming en begeleidende afzettingen. Een gevolg van die afwisseling van terugtrekking van het ijsfront en dan weer uitbreiding is dat eerder gevormde afzettingen en stuwwallen soms 'overreden' zijn, waarbij een laag keileem werd afgezet. Een voorbeeld daarvan is de Aardjesberg bij Crailoo.

Tijdens het Eemien (ruim 100.000 jaar geleden), de warme periode volgend op het Saalien, rees de zeespiegel snel door het afsmelten van het landijs en werden grote delen van het toenmalige Nederland door de zee overstroomd. Van die afzettingen is echter niets aan het oppervlak terug te vinden. Wél in de ondergrond en zelfs zodanig dat deze periode – het Eemien – genoemd is naar het Eemdal, waarin die afzettingen op uitgebreide schaal voorkomen. Tijdens de daarop volgende ijstijd, het Weichselien, zakte de zeespiegel weer snel, maar bereikte het landijs Nederland niet. Het was koud en een bevroren ondergrond (permafrost) ontstond met allerlei daarbij behorende verschijnselen. Allereerst vervlakte het landschap sterk en werden de stuwwallen verlaagd, doordat bij de zomerse opdooi de bovengrond grootschalig afspoelde en afgleed over de bevroren ondergrond. Dat proces wordt solifluctie genoemd. Grindrijke bodems zijn daarvoor minder gevoelig dan meer zandige of lemige, wat leidde tot uitprepareren van grindlagen en -koppen. Daarnaast trad er tijdens relatief droge perioden waarin vegetatie vrijwel ontbrak – een arctische woestijn – grootschalig winderosie en –afzetting op. Die zandige afzettingen worden dekzanden genoemd en komen vooral op de lagere delen van de stuwwal voor, ook in het huidige westelijke en oostelijk gelegen gebied van Vecht en Eem, maar hier grotendeels bedekt door jongere, Holocene afzettingen. In het Holoceen (vanaf ca. 10.000 jaar voor heden) stijgt opnieuw de zeespiegel en begint daarmee een in de tijd en ruimte complexe vorming van overwegend veen en rivierafzettingen in de lagere delen van

het gebied (nu op of onder NAP). In de Vechtstreek verdrinkt het oude (Pre-Holocene) landschap geleidelijk met stijgende zeespiegel en wordt achter de West-Nederlandse kust veen gevormd of ontstaan zelfs meren, waar de veengroei de stijging van het water niet bijhoudt. De situatie verandert hier sterk wanneer rond 1000 v Chr. de Vecht zich als tak van de Rijn ontwikkelt tot een rivier met oeverwallen en kommen, stromend door een veenlandschap met nog steeds plaatselijk meren, zoals het Naardermeer.

Hier ontstaat een complex mozaïek van rivierafzettingen, venen en meren, met plaatselijke opduikingen van oudere Pleistocene dekzandruggen of zelfs van een stuwwal (Muiderberg). In het Eemdal treedt grootschalig veenvorming op door de stijgende grondwaterspiegel. Langs de Eem, een heel klein riviertje, wordt nauwelijks sediment afgezet. Aan de noordzijde van het Gooi ontwikkelt zich geleidelijk aan een meer, dat uiteindelijk uitgroeit tot de Zuiderzee, waarbij een klifkust en plaatselijk relatief kleiige zeeafzettingen worden gevormd in een smalle gordel langs de lagere delen van de kust.

Figuur 2 Landschapskenmerken in het Gooi

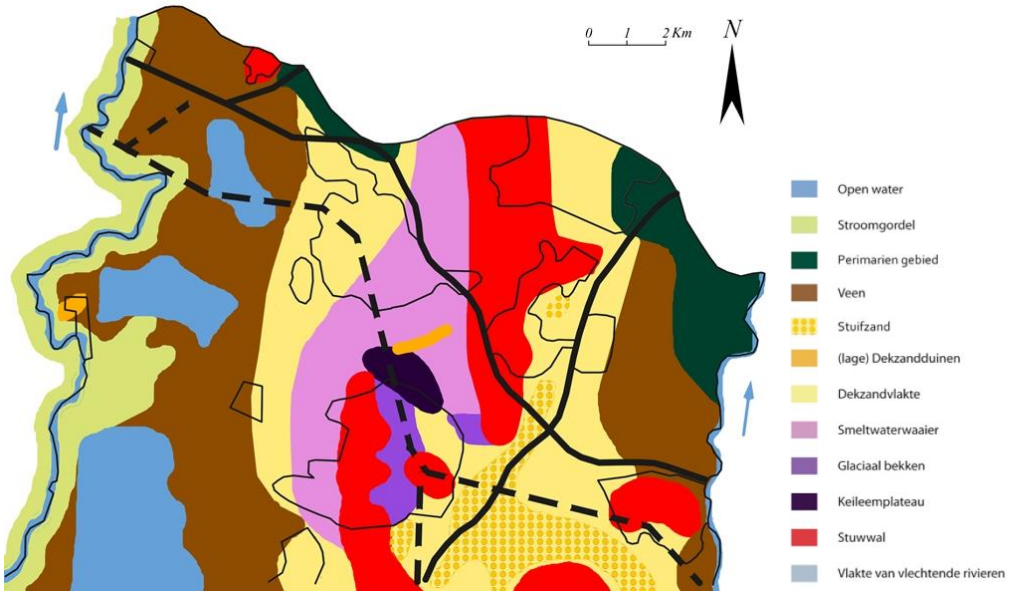

3.1.2 Ontstaan van het Gooise cultuurlandschap

In het Gooi zelf ontstaat al vroeg een intensieve bewoning, d.w.z. vanaf ca. 3000 v Chr., gepaard gaand met het bouwen van grafheuvels, verstoring van de oorspronkelijke bosvegetatie en lokale verstuivingen van zand. Rond 2500 v Chr. is al sprake van forse verstuivingen en komen uitgebreide heidevelden voor. Die bewoning ontwikkelt zich geleidelijk tot de typische structuur, die zo kenmerkend is voor het traditionele Gooise landschap: dorpen met brinken, engen, meenten en heidevelden, met daarbij op uitgebreide schaal zandverstuivingen. Hoewel beïnvloed door de latere

ontwikkelingen (herbebossingen, park- en landgoedaanleg, urbanisatie) is die structuur nog steeds zichtbaar.

3.1.3 Het veengebied in de Vechtstreek en in het Eemdal

In het Vechtgebied is de zichtbare bewoningsgeschiedenis weliswaar recenter, maar nog veel bepalender voor het huidige landschap. Ontginning (verkaveling en drainage), verveningen en ontgrondingen hebben het landschap ingrijpend veranderd en grote plassen zijn ontstaan, waarbij echter de hoofdstructuur (oude bewoningskernen op zandopduikingen en oeverwallen) nog duidelijk zichtbaar is. Ook het Naardermeer is een restant van het oude landschap. Gradiënten van stuwwallandschap naar het Holocene veengebied zijn lokaal nog uitstekend bewaard en geohydrologisch pregnant aanwezig. Dat komt in het bijzonder tot uiting in de droogmakerijen, waar sterke kwel optreedt, o.a. vanuit het Gooi via de goed doorlatende Pleistocene ondergrond. In het Eemgebied is de aantasting van het veenlandschap veel beperkter en het oorspronkelijke karakter van dit veenlandschap is hier nog heel goed bewaard.

3.1.4 Samenvattend

Voor het gebied tussen Vecht en Eem, waarvan de stuwwal van het Gooi de kern vormt, kan vastgesteld worden dat vrijwel alle elementen van het West- en Midden-Nederlandse landschap aanwezig zijn: een complexe en zeer karakteristieke stuwwal, die tijdens het Holoceen geleidelijk aan ‘verdronken’ is in de eveneens karakteristieke afzettingen van het West-Nederlandse veen- en rivierengebied. Bijzonderheid daarbij is een (klif)kust van de voormalige Zuiderzee en bijbehorende zee afzettingen. Met dit al toont dit gebied tevens de grote variatie in hydrologie en waterbeheer (polders, droogmakerijen, etc.) en hun samenhang met de geologische ondergrond (inzijg en kwel[5]). Qua landgebruik vertoont het gebied een groot scala van landschappen[6], die

[5] Een groot deel van het neerslagoverschot stroomt af via de ondergrond en komt elders weer naar boven. Waar het grondwater naar beneden stroomt, spreekt men van ‘inzijging’, waar

vaak goed bewaard zijn gebleven en de complexe geschiedenis van het landgebruik in west en midden Nederland reflecteren.

3.2 Beschermen en beheren

In en rondom het stuwwallandschap van het Gooi zijn drie terrein beherende (semipublieke) organisaties (TBO's) werkzaam, die voor het overgrote deel dit aardkundige erfgoed professioneel beheren (zie bijlage: 1 kaarten). Vrijwel alle beheers objecten zijn in de loop der jaren met overheidssteun verworven. In het kader van de Subsidieregeling Natuur en Landschap ondersteunt de overheid structureel het beheer en het onderhoud.
Alle objecten vallen planologisch onder de EHS en zijn duurzaam wettelijk beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet/EG-vogelrichtlijn-Habitatrichtlijn/Conventie van Ramsar en Natura 2000.
Het aardkundig erfgoed is duurzaam (planologisch) veiliggesteld volgens de provinciale Milieu Verordening als Aardkundig monument (zie bijlagen 10 en 11).

De volgende objecten kunnen genoemd worden:

- Goois Natuurreservaat: bijna alle natuurmonumenten in het Gooi op en rondom de stuwwal;
- Natuurmonumenten: in het Gooi: het Corverbos, einde Gooi, de landgoederengordel in 's Gravenland; in de Vechtstreek: het Naardermeer en alle andere plassen en reservaten, alsmede de Veenweide reservaten vallende onder de EHS/Natura 2000. In het Eemdal de veenweidereservaten (provincie Utrecht).
- Staatsbosbeheer: in het Gooi en in de Vechtstreek: de Staatsnatuurmonumenten Gooimeer, IJmeer en Eemmeer, de Gooikust bij Naarden, de natuurboulevard langs het IJmeer met de Stelling/HWL forten; op de stuwwal: de Klif bij Oud-Valkeveen en de boswachterij Vuursche (provincie Utrecht) als uitloper van het GNR bezit. In het Eemdal de delta met kustzone van het Eemmeer.

Daarnaast zijn er nog vele kleinere publieke en private grondeigenaren die delen van dit landschap (mede) beheren. Afgezien van de agrarische bedrijven moet gedacht worden aan de bezittingen van het Rijk (RVOB en BBL/RWS/RGD/Defensie), weg-, water-, en recreatie(plassen) beheerders, de gemeenten, waterleidingbedrijven, particulieren en landgoedeigenaren, waaronder Landgoed de Zonnestraal en kerkelijke instellingen.

---

het weer omhoog komt naar de oppervlakte wordt 'kwel' genoemd. De plassen en meren van de Vechtstreek zijn onderhevig aan dit natuurverschijnsel.

[6] Een gradiënt is de overgang van het ene naar het andere gebied. Meestal gaat dit in Nederland geleidelijk en vinden we er allerlei zeldzame verschijnselen, omdat in heterogeen gebied (dus met meerdere gradiënten) meer soorten voorkomen dan in een homogeen(plat, vlak) gebied. De belangrijkste gradiënten zijn: hoog-laag, droog-nat, voedselrijk-voedselarm, zuur-basisch (kalkrijk)

Er is een overlap tussen de aardkundige/archeologische terreinen met de natuur/bos beheers objecten.
Het cultureel (historisch) erfgoed is duurzaam planologisch beschermd door de Monumentenwet. Er zijn ca. 1100 objecten, waaronder clusters van monumenten die vallen onder de categorie Beschermd Stads- en Dorpsgezicht(zie bijlage 1: overzicht Rijksmonumenten) De overheid ondersteunt structureel het onderhoud van dit erfgoed door middel van de toepassing van de subsidieregeling BRIM.
De Unesco heeft de Stelling van Amsterdam als Werelderfgoed Monument aangewezen. De Hollandse Waterlinie en het landgoed de Zonnestraal zullen elk in dit kader binnenkort worden genomineerd tot Werelderfgoed Monument.

3.3 Conclusie

De genoemde drie terrein beherende instellingen, tezamen met de agrarische bedrijven en de Werelderfgoed monumenten zouden, als start, de basis voor een geopark kunnen vormen, overigens onverlet latend hun autonomie als eigenaar en als beheerder. Het grondbezit van deze drie beheerders heeft voldoende kritische massa om uit te *kunnen* groeien tot een volwaardig internationaal erkend geopark. Op termijn kunnen dan vervolgens *alle* overige genoemde instellingen, in welke vorm dan ook, zich hierbij aansluiten. Het is aan de regio, in het kader van de formulering van een beleidsmatig antwoord op dit burgerinitiatief, om te besluiten tot de instelling van een gemeenschappelijk geopark, uitgaande van in ieder geval het aardkundig bezit van deze terreinbeheerders. Het ligt voor de hand om als startpunt de terreinen van het Goois Natuurreservaat te hanteren. Deze beheerder is in het Gooi reeds de grootste regionale geobeheerder en schenkt binnen haar beheers doelstellingen al uitgebreid aandacht aan de veiligstelling, het toezicht en het structurele onderhoud van het aardkundige monument.

4 Is een geopark haalbaar

Het proces van aanmelding, erkenning en aanwijzing van een geopark wijkt principieel af van de procedure die leidt tot een aanwijzing in het kader van bijvoorbeeld Natura 2000/Nationale Parken/Nationale Landschappen beleid , Werelderfgoed monumenten of Wetlands(Ramsar).

De status van Europees Geopark moet *verdiend* worden door als regio zelf het initiatief te nemen. De European Geoparks Netwerkorganisatie(EGN) kiest hierbij voor een' Bottom-up' benadering bij de totstandkoming van geoparken. De zelfwerkzaamheid van een kandidaat geopark staat voorop. Het initiatief voor het verkrijgen van het lidmaatschap van het EGN begint en eindigt bij de regio, waarin het gebied is gelegen.

In de eerste plaats moet de kandidaat zelf, aan de hand van een standaard assessment, toetsen of het gebied voldoet of gaat voldoen aan de criteria van een het EGN. Wordt daar op het eerste gezicht niet aan voldaan dan wordt verwacht dat de regio vrijwillig, dus op eigen initiatief, zich al of niet ontwikkelt tot een 'aspirant' geopark.

4.1 Assessment: 0-meting

De criteria waaraan een geopark (minstens) moet voldoen zijn uitgebreid beschreven in de formele aanmeldingsdocumenten. Hierin worden de volgende factoren onderscheiden, welke elk voor een ander deel mee wegen in de totale score bij het assessment:

Factoren	weegpercentage
De geologie van het gebied	5%
De geoconservatie	20%
Natuur- en cultureel erfgoed	10%
Management structuur geopark	25%
Informatievoorziening en omgevingseducatie	15%
Geotoerisme	15%
Duurzame regionale economie	10%
Totaal	100%

Er bestaat overigens *geen* formeel kandidaat- of aspirant lidmaatschap; wel kan je organisatie als toehoorder deelnemen aan de congressen en werkbezoeken die door het EGN georganiseerd worden, je abonneren op het tijdschrift etc.

Bij het beoordelen van een aanmelding geldt dat een minimum percentage van 50% gehaald moet worden voor iedere factor. Na aanmelding wordt het ingevulde formulier door de EGN op volledigheid gecontroleerd en volgt veldinspectie(visitatie)door het EGN. Op basis van beide onderzoeken worden aan de regionale organisatie aanbevelingen gedaan voor eventuele verbeteringen. Het evaluatierapport, met de aanbevelingen en het oordeel van een Advisory Group, gaat vervolgens naar de GGN Bureau/EGN Coördination Committee. Deze neemt een beslissing over de nominatie. Een dergelijke beslissing kan zijn:

- Lidmaatschap zonder voorwaarden;
- Lidmaatschap met voorwaarde van opvolgen aanbevelingen;
- Afwijzing;
- Een jaar uitstel om aanbevelingen op te volgen.

De bedoeling van het EGN is dat de stakeholders en partners in regio waarin het gebied is gelegen, daadwerkelijk zelf het initiatief nemen tot de realisatie van een geopark. Zij worden dan ook gestimuleerd en uitgedaagd om daarvoor zelf de handen ineen te slaan en met concrete activiteiten toe te werken naar een mogelijke erkenning als geopark en het EGN- lidmaatschap.

4.2 Invuloefening van het assessmentformulier: de 0-meting

Om te weten of de regio Gooi en de Vechtstreek nu al de potentie heeft om in aanmerking te komen voor een EGN- lidmaatschap is het formele assessmentformulier ingevuld aan de hand van de gegevens die nu voor handen zijn. Daarbij is er van uit gegaan dat de huidige organisaties die zich richten op natuur- en milieu de potentie in zich hebben het stukje geologie aan haar beheers doelstellingen toe te voegen. Het volledige ingevulde assessmentformulier vindt u in de separate Appendix.

Applicant Overview start				
Category	Weighting	maximaal te behalen punten	Self-assessment	behaald percentage criterium= >50% per onderdeel
	(%)			(%)
I. Geology and Landscape				
1.1 Territory	5	50	32	63,
1.2 Geoconservation	20	200	182	91
1.3 Natural and Cultural Heritage	10	100	68	68
II. Management Structure	25	250	109	**44**
III. Information and Environmental Education	15	150	67	**45**
IV. Geotourism	15	150	74	**50**
V. Sustainable Regional Economy	10	100	28	**28**
Total	100	1000	559	56

4.3 Conclusie

In beginsel voldoet de regio Gooi en Vecht *aan de natuurwetenschappelijke criteria van een geologisch en landschappelijk* waardevol gebied. Het stuwwallandschap, met veel cultureel erfgoed (ca. 1100 monumenten) en met overgangen en gradiënten naar natuurlijke meren (het Naardermeer) en de veenweidegebieden in de Vechtstreek levert meer dan voldoende Geo-sites op om te mogen spreken van een uniek 'geo-landschap'.

Het feit dat al deze waarden duurzaam (nationaal en internationaal) zijn beschermd in het kader van NB-wet/Monumenten wet/Werelderfgoed/Aardkundige monumenten/EHS/Wetland/EG-vogelrichtlijn en Natura 2000, zoals hierboven omschreven versterkt deze conclusie. We bespreken hier de scores.

geologie en landschap (282 van de 350 punten, voldoende)
Meer dan voldoende.

management (109 van de 250 punten, onvoldoende)
De factor is (logisch) nog niet geheel ontwikkeld. In ander verband, wanneer bijvoorbeeld een bestaand Nationaal Park zich tot een geopark zou omvormen dan kan de bestaande organisatie-structuur met kleine aanpassingen bijna 1 op 1 overgenomen worden. In het geval van het Gooi dient de organisatie nagenoeg geheel opgebouwd te worden en moet er een alles omvattend activiteitenplan komen waarbij alle aspecten van een geopark (educatie, toerisme, regionale ontwikkeling, marketing etc.) in onderling verband aan bod komen.

informatievoorziening en omgevingseducatie (67 van de 150 punten, net niet voldoende)

Er wordt nog niet geheel voldaan aan de criteria van het EGN. Voor kinderen in de voorschoolse en basisschool leeftijd is veel materiaal voorhanden en worden veel initiatieven genomen. In iets mindere mate geldt dit voor het voortgezet onderwijs. De Natuur- en Milieueducatie is al ruim aanwezig in het Gooi op grond van de inspanningen van de koepel NME Gooi en Vechtstreek, in samenhang met de huidige inzet van onder meer de twee beheerders. Geologie is daar een klein onderdeel van en zou uitgebreid kunnen worden. Activiteiten vanuit en/of gericht op Universiteiten zijn minimaal of afwezig.

geotoerisme (74 van de 150 punten, net niet voldoende)

Wat betreft het geotoerisme en de openluchtrecreatie kan geconcludeerd worden dat er in Gooi en Vecht veel aanbod is voor een brede doelgroep, maar niet voor specifieke doelgroepen. Het aanbod is echter versnipperd, te weinig gericht op geologie en nauwelijks toegankelijk voor buitenlandse bezoekers. Ook zijn er nagenoeg geen mogelijkheden voor bijvoorbeeld meerdaagse arrangementen met facilitering door overnachtingsverblijven en horeca instellingen.
Aan de andere kant is het gehele gebied uitstekend ontsloten voor elke vorm van dagrecreatie: te voet, per fiets, met de hond, per auto, te paard of per boot. Ook de aansluitingen op het z.g. infra nuts-netwerk en het openbaar vervoer zijn optimaal .
Met kleine aanpassingen en een doelgerichte toeristische marketing en investeringsinhaalslag kan deze score op de korte termijn met gemak hoger worden

duurzame regionale ontwikkeling (28 van de 100 punten, onvoldoende)

Regionale ontwikkeling is een zwak punt in Gooi en Vecht. Er zijn wel enkele initiatieven in deze richting, maar deze zijn nog erg kleinschalig en omvatten slechts enkele aspecten van wat het EGN voor ogen heeft bij duurzame regionale ontwikkeling. Het is te fragmentarisch en nog te weinig gericht op een uniforme duurzaamheidsclassificering.
Ook het aanbod van streekproducten is bescheiden. De marketing kan verbeterd worden en de afzetkanalen kunnen worden uitgebreid.

5 Plan van Aanpak

In het hiernavolgende wordt het voorstel tot een Plan van Aanpak beschreven. Ter voorbereiding hiervan is naar aanleiding van het uitgevoerde assessment een informele overleg ronde geëntameerd onder stakeholders, mogelijke participanten en bestuurders. Gepoogd is om een beeld te krijgen van alle heersende meningen over dit initiatief.

De uitkomsten van het uitgevoerde assessment waren hierbij leidend. Langs een vijftal gespreksitems werd aan dit overleg vervolgens vorm gegeven. De volgende items werden besproken: *bekendheid met het concept geopark, nut noodzaak, begrenzing en omvang, proces en draagvlak, randvoorwaarden en bijzonderheden*. De resultaten van deze overlegronde zijn beschreven in bijlage 3.

De resultaten van deze overlegronde zijn vervolgens verwerkt in een zogenaamde 'SWOT analyse' **(S**trengths, **W**eaknesses, **O**pportunities & **T**hreats). De SWOT heeft als functie dat ze een verklaring geeft voor de resultaten uit de 0-meting van het assessment. Deze sterkte/zwakteanalyse vormde de belangrijkste bouwsteen voor het Plan van Aanpak. In de bijlage 5 staan de resultaten vermeld van de overlegronde alsmede de volledige SWOT analyse.

In dit hoofdstuk wordt eerst in gegaan op de mogelijke naam voor het geopark. Vervolgens wordt aandacht besteed aan de beoogde begrenzing. Daarna wordt het implementatieproces belicht en wordt aangegeven welke acties nodig zijn om te voldoen aan de criteria voor toetreding tot het European Geopark Network.

5.1 De naam

De naam Geopark is gedeponeerd als merk door EGN/GGN. Bij Europese geoparken zien we, om het gebied aan te duiden, verschillende soorten namen, zoals bijvoorbeeld:

- de regionaam met daarachter geopark: *Madonie geopark;*
- een naam die refereert aan de geomorfologie met de regionaam: *Petrified Forest Of Lesvos;*
- een naam van het Natuur Park waar het mee verbonden is: *Naturpark Odenwald* of *Psiloritis Natural Park.*
-

In bijlage 5 worden alle categorieën namen beschreven.

Alles afwegende wordt gekozen voor de volgende naam:

‘Geopark Gooi en Vecht’, Landschap en Erfgoed

‘ Geopark Gooi en Vecht,’Landscape and Heritage

5.2 De begrenzing

Het geopark gebied bestaat zoals gezegd in hoofdstuk 2, uit vier van elkaar onderscheidende sub-geo landschappen:

- De stuwwal
- Het west-Nederlandse veengebied met meren
- Het Eemdal
- De kustzone met klif

De stuurgroep gaat, bij de start van het geopark, uit van het werkgebied van het Gewest Gooi en de Vechtstreek, dat wil zeggen een geopark wordt gesitueerd binnen het grondgebied van de ‘gewest-gemeenten’, te weten: Hilversum, Bussum, Huizen, Laren, Blaricum, Naarden, Weesp, Muiden en Wijde Meren.

Op grond van opgedane ervaringen met begrenzingskeuzen, bij geoparken elders in Europa, is het gebruikelijk dat de begrenzing van een geoparkgebied het ruimtelijk beleid op het gebied van bescherming van het landschap en de daarin voorkomende aardkundige waarden, *volgt.*

Op grond van dit uitgangspunt wil de Stuurgroep allereerst prioriteit geven aan die delen van de stuwwal, met inbegrip van het plassengebied in de Vechtstreek, die reeds structureel goed beschermd zijn (volgens het criterium *geocenservation*) en professioneel worden beheerd. In dit opzicht kant dan integraal uitgegaan worden van de Noord-Hollandse stuwwal van het Gooi die hoofdzakelijk door het GNR en SBB worden beheerd. In de Vechtstreek gaat het dan om het Naardermeer, met een brede veenweide zone daaromheen, in beheer bij Natuurmonumenten en agrarische grondgebruikers.

Op deze wijze wordt er dan een vliegende start gemaakt met de geologische topic’s , de centraal staan in het geopark: het aardkundig monument van het Gooi *met* de z.g. Klif naar de voormalige Zuiderzee en het aardkundig monument/ Wetland van het Naardermeer *met* de Natura 2000 gebieden.

5.3 Geleidelijke uitbreiding begrenzing

Voorgesteld wordt om tijdens het proces van ontwikkeling en implementatie van het geopark toe te werken naar uitbreiding van het geopark gebied. Het geopark start zoals

gezegd in de provincie Noord-Holland met de *kern* van het geopark te weten de Stuwwal in het Gooi met de Klifkust langs het Gooimeer, gecombineerd met het belangrijkste regionale deel van het Noord-Hollandse plassengebied en met inbegrip van de oeverzone van het IJmeer en het Noord-Hollandse gedeelte van de oeverzone van het Eemmeer(De Kampen).

Vervolgens kunnen andere delen van de Vechtstreek, gelegen in Noord-Holland, waarvan gesteld kan worden dat ze op grond van aardkundige inhoudelijke gronden goed passen bij de conservering van de stuwwal, betrokken worden bij het Geopark. Te denken valt in dit verband aan het Oostelijke Vechtplassen gebied.

Daarna kunnen *provincie overschrijdende* gebieden, zoals het Utrechtse veen- en plassengebied (Stichtse Vecht), de Eempolder en uiteraard het Utrechtse deel van de Stuwwal betrokken worden bij het inmiddels ingestelde Geopark Een en ander hangt af van de beheers opties van het Nationaal Park de Heuvelrug in samenspraak met de Utrechtse terreinbeheerders en de visie daarover van de Provincie Utrecht met de regarderende gemeenten.

Zie verder de kaartbeelden in bijlage 1. In het bijzonder het kaartbeeld van de voorlopige begrenzing, de definitieve begrenzing en het kaartbeeld van de aardkundige monumenten.

5.4 Gefaseerde invoering

De ontwikkeling van een geopark verloopt zoals gezegd langs de lijnen van een uitgezet regionaal ‘bottom-up’ traject, uitgaande van een meerjaren planning en op basis van een marketing analyse met het oog op de stimulering van samenwerking tussen alle partners (waaronder vrijwilligers groepen en de stakeholders), de regionale-ontwikkeling en het geotoerisme. Het spreekt van zelf dat de plaatselijke bevolking(de bewoners) bij dit hele proces zal worden betrokken. Formele overheidsgoedkeuring is in het beginstadium niet vereist, wel adhesie- of steun betuiging voor wat betreft het ingezette samenwerkingsproces. Formele informatie verstrekking aan de rijks- en provinciale overheid wordt pas opportuun op het moment dat een geopark-in-wording zich formeel aanmeldt bij het Europese Geopark Netwerk.

Samengevat.

De Vereniging Vrienden van ‘t Gooi nam het initiatief en formeerde een Stuurgroep. Het Goois Natuurreservaat en de Vereniging van Vrienden van ‘t Gooi faciliteerden dit voornemen. Langs de weg van consultatie en raadpleging is dit idee uitgegroeid tot een serieus en kansrijk regionaal burgerinitiatief met aantrekkelijke win-win scenario’s voor wat betreft de regionale ontwikkeling in het Gooi en de Vechtstreek.

5.5 Hoe nu te beginnen?

Voorgesteld wordt om ook hiervoor gefaseerd het geopark in de regio Gooi en Vechtstreek 'uit te rollen'. Hiervoor is al aangegeven wat de ideeën zijn ten aanzien van de begrenzing en de mogelijke uitbreiding daarvan. Parallel aan dit traject zal gewerkt worden aan de ontwikkeling van het bestuur, management en het beheer van het geopark.

Aan de hand van een draaiboek volgen we het 'bottom-up' traject dat onderverdeeld kan worden in 5 fasen.

5.5.1 Fase 1: de initiatief- en kwartiermakers fase 2012-2013

Het burgerinitiatief wordt geformaliseerd en geoperationaliseerd. Er wordt een Stichting*ter realisatie* van geoepark Gooi en Vecht opgericht. als opvolger van de Stuurgroep. Deze rechtspersoon is in deze fase verantwoordelijk voor het verdere ontwikkelingsproces en is formeel aanspreekpunt, intermediair en kwartiermaker. Het burgerinitiatief blijft hierdoor intact. In bijlage 6 wordt deze fase in een organogram visueel gemaakt.

Op termijn wordt een nieuwe Stuurgroep ingesteld die het bestuur met raad en daad ter zijde staat. Voorlopig zal de opgerichte stichting een regulier en structureel contact onderhouden met alle potentiele partners om zodoende een goed beeld te krijgen van het doel en de opdracht van dit in te stellen overleg orgaan. "*Waar is behoefte aan"?*, is dan de vraagstelling.

Na de oriënterende consultatie wordt bij de inwoners, de regionale overheden en regionale commissies alsmede bij vrijwilligers groepen, stakeholders, potentiële participanten en belangenorganisaties door de private geopark figuur(in de vorm van een stichting) bestuurlijke instemming en/of medewerking gevraagd voor het ontwerp-Plan van Aanpak. Instemming wordt gevraagd voor de begrenzing, de deelname, de wijze van aansturing (management) en het te voeren geoparkbeheer en communicatie. Er wordt door de stichting een wetenschappelijke adviesgroep ingesteld die verantwoordelijk is voor de op te stellen 'Geo applicatie rapportage'. De stichting is ook formeel aanvrager van startsubsidies en opdrachtgever voor alle bijkomende activiteiten.

Pilots en communicatie.

Met de drie grote terreinbeheerders en museum Hofland wordt allereerst een intentieovereenkomst gesloten die er op gericht is om aan de hand van een aantal pilots het ' geoparkconcept' in de praktijk uit te proberen. Er wordt een website ontwikkeld, gecombineerd met de aanbieding van ondersteunend informatie materiaal om daarmee de voortgang van het geoparkproces te communiceren onder een breed publiek.

Voorgesteld wordt om de pilot- thematisch gericht- vorm te geven aan de hand van het uitvoeren van (gebieds-)projecten die in het teken staan van de ontwikkeling van het toekomstige Geopark.

Met het uitvoeren van de pilots wordt ervaring opgedaan. In de praktijk worden er sites of hotspots in deze pilots ontwikkeld en 'uitgeprobeerd'. De uitkomsten ervan zullen systematisch worden geëvalueerd en vervolgens verwerkt worden in het formele applicatiedocument.

De opzet en de inrichting van de pilots worden in nauw overleg met de beheerders ontwikkeld en zal worden vastgelegd in een '*Project-contract Pilot'*, op basis van de afgesloten intentieovereenkomst. Ook zal gekeken worden -in het kader van de pilot- naar de mogelijkheid om specifieke beheersactiviteiten van de beheerders meer op elkaar af te laten stemmen voor zover daar aanleiding voor is. In de praktijk wordt hiermee onderzocht wat het betekent om een aanvullend geïntegreerd 'geopark(site) beheer' op te zetten. Naast de terreinbeheerder kunnen ook andere toekomstige partners-projectmatig- in de pilot participeren.

De (project)kosten van het uitvoeren van de pilot alsmede de formatie inzet zijn voor rekening van Stichting Geopark. Hieronder is aangegeven aan welke pilots gedacht wordt. In het kader van het formele bestuurlijke overleg over het Plan van Aanpak kunnen er pilots toegevoegd worden dan wel kunnen de voorgestelde pilots aangepast of gewijzigd worden. In bijlage 1 zijn op kaart de belangrijkste gebiedsgerichte pilots aangegeven.

In een aparte nota, die volgt op het verschijnen van het Plan van Aanpak, zal het pilot-proces beleidsinhoudelijk beschreven gaan worden.

Hieronder-schematisch- de voorgestelde pilots

Samenwerkings - project en site	**Thema**	**Invalshoek Geologie en/of Ecologie en/of Erfgoed**	**Beheerder/ Inrichter (s)**	**Partners**	**Resultaat**
Zuider- en Westerheide/ St Janskerkhof/ Laarder Wasmeer	Wat is een Geopark-NME	Geo, Eco en Erfgoed	Geopark-GNR	Museum Hofland, Singer, Gem. Laren/ Waterschap /ITRovator/ NME/MKB-Horeca	Introductie in de praktijk van het beheer van een Geopark door middel van Voorlichting, informatie en NME
De Gooikust met Klif, de Aalberg en de Naardereng	Wat is een stuwwal en hoe beheer je het?	Geo en Eco	GNR en SBB,	LTO, Gem. Naarden, landgoed eigenaren, LTO en betrokken inwoners/ buurt groepen St. Limiten	Gemeenschappelijke beheers plan ECO en GEO en NME
Randzone Naardermeer-stuwwal: Laegieskamp, Fransche kamp, Hilversumse	Hoe beheer je duurzaam de stuwwal-overgangen(gradiënten) van stuwwal naar	Geo, Eco en Erfgoed en Hydrologie	GNR en NM	Waterschap, ANV, Geb.Cie AGV	Gemeenschappelijk beheers- en herstelplan plan ECO/GEO en aanpassingen recreatief

Samenwerkings - project en site	**Thema**	**Invalshoek Geologie en/of Ecologie en/of Erfgoed**	**Beheerder/ Inrichter (s)**	**Partners**	**Resultaat**
meent, Bantam tot Einde Gooi	meent gronden en landgoederen?				medegebruik en NME
Naarden buiten de Vesting/ Naardermeer/ Werelderfgoed	Geopark en toerisme/ recr. Zonering Naardermeer/ Gooikust	Geo, Eco en Erfgoed	Gewest/ANV	ANV, Geb Cie AGV Gem. Naarden, NHW,TRovator ,NME	Realisering recr.toegankelijk-heid en maaat-regelen werelderfgoed beheer
Samenwerkings - project en site	Thema	Invalshoek Geologie en/of Ecologie en/of Erfgoed	Beheerder(s)	Partners	Resultaat
Schip op de hei of *aan de (stuw)wal en* Hoorneboeg	Werelderfgoed nominatie	Geo, Eco en Erfgoed	Zonnestraal en GNR	Gem. Hilversum	In het kader van Werelderfgoed management plan bouwstenen aandragen voor inrichting en beheer
Heel de Heuvelrug/Heel de Stuwwal	Samenwerking	Geo	Geopark GNR,NM SBB, Utr.land schap	Nat. Park Heuvelrug, NME, Itrovator	Gemeenschap-pelijke opzet voor GEO info/NME
EFRO	Regionale ontwikkeling	Geo	Geopark GNR/ANV	Provincie N-H EU ITRovator/ANV /KvK, LEI-Alterra	Projectplan voor duurzame regionale ontwikkelings-projecten
Regionale beeldverhalen	Het verhaal van het Landschap in ‘t Gooi en de Vechtstreek		Geopark GNR/NM/ANV /SBB	Provincie N-H /ITRovator/ ANV /Gewest Betrokken inwoners, historische kringen Tussen Vecht en Eem, VVG, Stad en Land	Opstelling van regionale beeldverhalen als bouwsteen voor het applicatie document/NME maatregelen
Park van de Toekomst: Bewegen en bezinnen	Duurzaam Recreatief medegebruik	Geopark	Geopark GNR-NM en SBB Gewest	ITRovator	Uitvoeringsplan binnen het Geopark concept
Streekgebonden producten Vechtstreek	Eco, duurzaam, Regionale kwaliteits ontwikkeling, gezondheid	Geopark	Producenten MKB/ANV	LTO, ANV ITRovator, MKB, Horeca, CLM	Streekgerichte producten vanuit melkveehou-ders naar afzetmarkten en verbreding van de bedrijfsvorm

Samenwerkings - project en site	Thema	Invalshoek Geologie en/of Ecologie en/of Erfgoed	Beheerder(s)	Partners	Resultaat
Vrijwilligers	Inzet van vrijwilligers bij beheer en de sites van het Geopark	Geopark	Geopark	VVG Vrijwilligers /belangen groeperingen	Raamwerk voor het beheers-ontwikkelings-plan
Streekgebon-den gewassen Gooi	Eco, Duurzame regionale ontwikkeling gezondheid	Geopark	Producenten MKB	LTO,ANV, ASB, MKB, Horeca	Idem, vanuit akkerbouwers op de engen: teelt van oude akkerbouw-producten en verbreding van de bedrijfsvorm

Verder zouden de voorgestelde pilots begeleid kunnen worden met de uitrusting van een aantal informatie(steun)punten die verspreid liggen over het gehele Geoparkgebied.
Te denken valt aan de volgende locaties:

- Laren: Museum Hofland en Singer
- Bussum: voormalige NS kiosk Bussum-zuid
- Hilversum: Kantoor GNR en de Infoschuur Crailo
- Hilversum: Museum Hilversum en Landgoed Zonnestraal
- Blaricum: Schaapskooi GNR
- Huizen: Het Huizer Museum
- Naarden: Vesting museum en Bezoekerscentrum Stadzigt NM
- Muiden: Muiderslot
- Weesp: Gemeentemuseum
- Wijdemeren: Bezoekerscentrum Gooi en Vechtstreek NM
- Eemnes: Oudheidkamer Eemnes
- VVV steunpunten
- Infopunten Nationaal Park De Utrechtse Heuvelrug

Deze fase eindigt bij de formele vaststelling en goedkeuring van het Plan van Aanpak, gecombineerd met de start van de Pilot en uitvoering van het communicatie plan ten behoeve van voorlichting en het gebruik van sociale media toepassingen.

5.5.2 Fase 2: de ontwikkelings- of transitiefase 2014

Startpunt is het uitvoeren van de eerste officiële assessmentmeting, waarbij de ervaringen uit de Pilot richtinggevend zijn. Na de kwartiermakers fase is nu de logistiek aan de beurt. Alles is er opgericht om in medio 2015 met het geopark i.o. van start te gaan. Met de drie TBO's wordt gestart met een gebiedsdekkende invoering van de geoparksites, te beginnen met de objecten van het Goois Natuurreservaat de

zogenaamde hotspots. In dit kader wordt de recreatieve toegankelijkheid beter gefaciliteerd door te investeren in ontsluitingen en het beheer. Het toezicht, de voorlichting en andere regelgeving worden uniform gemaakt voor alle sites van alle beheerders. Met de vrijwilligers groepen, de overige beheerders en met de erfgoedinstellingen (publiek en privaat) wordt een samenwerkingsverbintenis opgesteld uitgaande van de individuele wensen en verlangens. Het zelfde is het geval met de agrarische ondernemers en het MKB, zij het dat hierbij de stimulering van de regionale ontwikkeling en het geotoerisme het speerpunt is (zie bijlage 6: organogram fase 1 en 2). Ook wordt een begin gemaakt met de integratie van geo-ecologische sites met de cultuurhistorische canons. Het ontwerpen van verhalenlijnen over het landschap, van erfgoedroutes en opstartpunten bij hotspots zijn hierbij het aangewezen hulpmiddel.

Het Applicatie document

Inhoudelijk wordt verwacht dat in deze fase de opstelling van het z.g. *Applicatie document* van start gaat. In dit formele geoparkplan (in de vorm van een bidbook) worden de grondslagen van het park beschreven, toepassingsgericht volgens de richtlijnen van het Netwerk/Unesco. Kernthema's van het applicatiedocument zijn: Wetenschappelijke identiteit van het gebied in samenhang met de meest wenselijke geoconservatie, de relatie met het erfgoed , de economische activiteit volgens een businessplan en de motivatie voor toetreding. Ook wordt verwacht dat uitputtend alle geo erfgoed sites worden beschreven en geordend op wetenschappelijke relevantie (aardkundig/ecologisch/cultuurhistorisch).

Deze fase eindigt met de opstelling van het eerste beheers- en ontwikkelingsplan voor het geopark, gecombineerd met een uitvoerbaar 'verdienmodel' en een dekkende begroting.

In deze fase wordt zorgvuldig vastgesteld welke maatregelen in de vervolgfases genomen kunnen worden om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de criteria die in de assessment worden gesteld. En zo te voldoen aan de toelatingscriteria. Hieronder een voorzet hiertoe.

Geologie/ Geoconservatie

1. Opstelling van het applicatiedocument met de wetenschappelijke grondslagen in het kader daarvan;
2. Het opstellen van een aanvullend geologisch geopark beheers- en ontwikkelingsplan, te gebruiken bij saneringswerkzaamheden, opgravingen en planologische handhaving en toezicht op basis van de geoparkcriteria;
3. Nastreven van verbetering, differentiatie en uitbreiding van de geosites en de hotspots. In overleg met de eigenaren en beheerders de resterende aardkundige waardevolle terreinen veiligstellen;
4. Aanvullende sanerings- en protectiemaatregelen te doen doorvoeren.

Natuur en Landschap

1. Het opstellen van een aanvullend geoparkbeheers- en ontwikkelingsplan, uitgaande van de reguliere beheersplannen van GNR, NM en SBB gericht op

synergie en uniformiteit m.b.t. beheer van de NL-waarden in relatie tot de Geowaarden;
2. Prioriteit geven aan het verwerven en /of veiligstellen van de resterende delen van de EHS en met voorrang de Natura 2000 gebieden begrenzen en waar nodig met kavelinrichtingsmaatregelen verbeteren;
3. Stimulering van toepassing van de SNL regeling/ILG koeien in het gras;
4. Effectieve facilitering van de agrarische Natuurvereniging Vecht Vallei;

Cultuur

1. Het opstellen van een samenhangende en actuele inventarisatie van alle cultureel erfgoedwaarden, uitgaande van de canonkaart, uitmondend in een beschrijving van de cultuurhistorische hoofdstructuur van het geopark;
2. Het zoveel mogelijk tegengaan van vervreemding van belangrijk cultureel erfgoed (afstoten van overheidsbezit);
3. Het stimuleren van aanvullende welstandscriteria in het kader van het geopark;
4. Met voorrang uitvoering geven aan FES Hollandse Waterlinie;
5. Medewerking verlenen aan de werelderfgoed nominaties en het incorporeren van bestaand Werelderfgoed in de geoparkstructuur.

Management

1. Het opstellen van een managementstructuur van de Stichting uitgaande van de gesloten intentieovereenkomst tussen de beheerders ten behoeve van de ontwikkelingsfase fase 2 en oefenfase,fase3;
2. Het opstellen van een management programma;
3. Het uitvoeren van het Pilotprogramma;
4. Het instellen en faciliteren van de Wetenschappelijk adviesgroep;
5. Het opheffen van de oude stuurgroep en het op termijninstellen van een nieuw overlegorgaan, afhankelijk van de behoefte daaraan.
6. Het opstellen van een kwaliteit borging instrument (certificering) voor alle sites;
7. Het instellen van een kwartiermakers projectgroep uitgaande van detachering van medewerkers;
8. Het ontwerpen van een management sturingsmodel voor de periode van de implementatie- en aanmeldingsfase (fase 3 en 4).

Wetenschap, Communicatie en NME

1. Voor wetenschap zie Geologie;
2. Communicatie: de opstelling van een communicatieplan en het ontwerpen van een website en informatiemateriaal;
3. NME: Het opstellen van een NME plan voor het geopark inspelend op de subsidieregeling Draagvlag voor Groen en het doen van aanpassingen en aanvullingen bij het bestaande NME/IVN aanbod.

Geo toerisme en openluchtrecreatie

1. Het duurzame karakter van het huidige toeristische aanbod en de huidige toeristische infrastructuur wordt in kaart gebracht en waar nodig versterkt;
2. Er wordt een aanvalsplan gemaakt om het geo- en ecotoerisme in de regio te versterken;
3. Er worden verbindingen gelegd met toeristische initiatieven in de regio (Floriade 2022 Almere en Amsterdam bezoeken, Holland zien). Hierbij wordt vooral gefocused op het natuurlijke en culturele erfgoed in het Gooi en Vecht.
4. Er wordt een plan gemaakt om de promotie van het Gooi en Vecht in te passen in de ontwikkelingen rond nieuwe (sociale) media en aangepast aan een internationale doelgroep.
5. Aansluiting zoeken met het conceptrapport 'Park in Beweging'van de 3 TBO's.

Regionale ontwikkeling

1. Het opstellen van een Business en marketingplan en een verdien model, gebaseerd op een te maken SWOT voor de regionale economische structuur.

5.5.3 Fase 3: de implementatiefase 2015

Het geopark i.o. kan van start gaan, maar nu volgens de criteria van het Netwerk en de Unesco. Er wordt een tweede assessmentmeting uitgevoerd om zo goed mogelijk de voortgang in te kunnen boeken. In deze oefenfase wordt het geoparkconcept in de praktijk gebracht aan de hand van het eerste beheers- en ontwikkelingsplan. Er wordt een overlegorgaan ingesteld en in samenhang daarmee wordt een formele managementstructuur ingevoerd met waar nodig een personele unie met de drie TBO's en/of de regionale overheden. In formatie opzicht is dan voldaan aan de eis om nieuwe specialismen op het gebied van aardkunde/ geologie en archeologie naast cultuurhistorie en ecologie in 'huis te hebben.. Ook in deze fase kunnen potentiële partners zich aanmelden om te participeren. De marketing en introductie van regionale producten worden sterk gestimuleerd.

Deze implementatiefase gaat over in een fase waarin de officiële aanmelding centraal staat. Op dat moment dient de assessmentmeting voldoende uitsluitsel te geven over de kansen van een succesvolle aanmeldingsprocedure. In dit kader kan een onafhankelijke instelling of een ervaren geoparkinstelling een contraevaluatie opstellen.

5.5.4 Fase 4 : de aanmeldings- en erkenningsfase 2016

Aanmelding bij het Netwerk geschiedt in het derde kwartaal van een kalenderjaar. Op zijn vroegst is dat oktober 2016. Voorafgaand aan de formele aanmelding zal het geopark applicatie document formeel ter informatie worden voorgelegd aan de Provinciale-, en Rijksoverheid en de Unesco. Het streven in deze fase is gericht op aanmelding bij het Netwerk met een definitief applicatiedocument en beheers- en ontwikkelingsplan. (zie bijlage 6: organogram fase 4 en 5)

5.5.5 Fase 5: het geopark kan van start 2017-2018

Besluitvorming over de erkenning van het Netwerk vindt dan weer een jaar later plaats. Het is gebruikelijk dat in het tweede kwartaal van dat jaar de visitatierondes worden afgelegd. Na erkenning kan het geopark formeel van start uitgaande van de toetredingsvoorwaarden van Netwerk/Unesco. In deze fase moet de rechtspersoon van het geopark alsmede het management van het park definitieve vorm hebben gekregen met inbegrip van een sluitende lange termijnbegroting.

6. Project Financiering

In financieel opzicht is het de bedoeling om zoveel mogelijk uit te gaan van bestaande geldstromen en bijdragen. Werken aan een geopark moet zoveel mogelijk budgettair neutraal kunnen plaatsvinden voor wat betreft het structurele beheer op de (midden) lange termijn, immers het site-beheer, met inbegrip van toezicht, onderhoud en handhaving blijft bij de beheerders. Een geopark zelf zal geen specifieke terreinen of sites gaan beheren maar zal de beheerder financieel ondersteunen en inhoudelijk faciliteren teneinde het aanvullende geoparkbeheer te kunnen uitvoeren.

Er zijn slechts middelen nodig voor de opstart- en applicatiefasen (fase 2 t/m 4), het opstellen van het applicatiedocument, het doen van structureel wetenschappelijk onderzoek, het financieren van de pilots, het geven van advies en voorlichting en alle andere samenhangende of supplementaire zaken die een relatie hebben met de organisatie en het runnen of stimuleren van het geopark concept, met inbegrip van overheadkosten t.b.v. van een uiterst kleine staf.
Tenslotte zij opgemerkt dat de rechtspersoon voor het geopark per definitie een ANBI is (Algemeen Nut Beherende Instelling) om daarmee gunstige fiscale faciliteiten aan te kunnen bieden.

Verdienmodel:
Op grond van het bovenstaande zal een zgn. verdienmodel worden opgesteld. Door het LEI is een voorbeeld van een verdienmodel beschreven.
Deze proeve van een verdienmodel dient in de initiatief fase uitgewerkt te worden gericht op concrete toepassing en invoering (zie bijlage 7).

Voorlopige kostenraming

Een voorlopige kostenraming ziet er als volgt uit:

2013 Initiatiefase	
Opstelling Applicatiedocument (Alterra/LEI/TNO/RU/UvA) en opstart kosten pilots	50.000
Kosten m.b.t. opstart oprichting van de Stichting Geopark en aanverwante werkzaamheden op het gebied van project-en procesmanagement, alsmede kosten voor: inleen formatie/detachering/ uitbesteding/facilitering Wetenschappelijke adviesgroep	40.000
Voorlichting/Communicatie/Kaarten e.d.	25.000
Verbetering en uitbreiding van de sites en hotspots in het veld	p.m.
Totaal	115.000

2014 Ontwikkelingsfase	
Opstelling Applicatie document (Alterra/LEI/TNO/RU/UvA) en kosten pilots	30.000
Kosten voor: project-en procesmanagement, inleen formatie/detachering/ uitbesteding/facilitering Wetenschappelijke adviesgroep	40.000
Voorlichting/Communicatie/Kaarten e.d.	20.000
NME/ Sociale media/product innovatie	20.000
Verbetering en uitbreiding van de sites en hotspots in het veld	p.m.
Totaal	110.000

7. Raakvlakken met provinciaal beleid

Geoparken zijn een beleidsinstrument van de EU en de Unesco. Met de introductie van een geopark wordt het te voeren brede landschaps- en erfgoedbeheer op dit relatief hoge beleidsniveau gebracht.

Dit houdt in internationale samenwerking, erkenning en status. Maar het zou ook zichtbare Europese beleidsinvloed betekenen op het vlak van handhaving en planologische reikwijdte. Het gevaar zou kunnen bestaan dat de eigen regionale invloed hier ondergeschikt aan zou kunnen worden gemaakt. De huidige Europese wet- en regelgeving geven echter voldoende mogelijkheden, afgaande op de ervaringen bij bestaande geoparken, om daar een balans in te vinden (zie bijlagen 1 en 11). Vanuit de provinciale overheid wordt momenteel nieuw beleid gemaakt voor onder meer de regio Gooi en Vecht. Dit gebeurt op basis van de vastgestelde Structuurschets voor Noord-Holland. Hierin valt het beoogde gebied van het geopark, binnen de aanduiding 'Metropolitane landschappen'[7]. Een en ander wordt verder uitgewerkt in de voorlopige regiokaart van het gewest Gooi en Vechtstreek. De raakvlakken van het geopark met het provinciale beleid zijn:

- Het initiatief om te komen tot een geopark speelt goed in op de voorgestelde beleidsuitgangspunten in het kader van de Provinciale Nota *Licht op Groen/Kiezen voor Kwaliteit, groene agenda voor Noord-Holland*;
- Het beantwoordt aan de gesignaleerde behoefte om de Provinciale Groenstructuur in relatie tot zijn cultuurhistorische context gezamenlijk tussen publieke en private partijen, met vrijwilligers, bewoners en (agrarische)grondgebruikers verder te ontwikkelen en te beheren;
- Het geeft ruimte aan initiatief om hiermee in regionaal verband met de nieuwe Gebiedscommissie te komen tot een meer slagvaardig en *duurzaam groen erfgoedbeheer*, volgens de nieuwe inzichten uit genoemde Nota en inhakend op de uitvoering van het *Programma Groen;*
- In samenhang met het nieuw subsidiestelsel *Draagvlak voor Groen* wordt het initiatief van een geopark als een praktische uitwerking en verbreding beschouwd van het nieuw te ontwikkelen bufferzonebeleid, dat in de plaats komt van de beleidscategorieën Recreatie om de stad (RODS) en Nationaal Landschap.

Tevens kan vermeld worden dat een geopark een goede 'gebruiker' kan gaan worden van de voorgestane groene inrichting in het kader van FES Groene Uitweg. Het is daarom zaak om in de initiatief- en ontwikkelingsfase daar zoveel mogelijk op af te stemmen om optimale synergie en beleidsrendement te bereiken.

[7] Het gaat hier om het door de provincie NH aangewezen stad- landgebied rondom Amsterdam. Zie provinciale nota Licht op groen, 2012.

Het beoogde geopark ligt in verschillende nationale of regionale planfiguren. In het gebied ligt de bufferzone Blaricum-Huizen/Oostermeent. Aan de zuidkant grenst het aan het Nationaal Park Heel de Heuvelrug en de Bufferzone Hilversum-Utrecht (Het Noorderpark). Aan de westkant is er overlap met de Bufferzone Bijlmer-Bussum en het Nationale Landschap Het Groene Hart. In noordwestelijke richting grenst het aan de Bufferzone Amstelland/Vechtstreek, met daarin de nieuwe regionale planfiguur Het Metropolitane Landschap van de Metropool regio Amsterdam (MRA), zoals geïntroduceerd in de Structuurschets Noord Holland.
Het verdient aanbeveling om bij de uitwerking van het geopark beleidsmatige aansluiting te zoeken met deze planfiguren, in het bijzonder met die van de andere regionale planfiguur het Metropolitane Landschap.

8. Samenvatting

De Vereniging van Vrienden van ‘t Gooi (VVG) heeft medio 2012 het (burger)initiatief genomen om te komen tot de oprichting van een ‘*geopark’* in het Gooi. De Vereniging is van mening dat het zinvol is om te onderzoeken of het typisch Gooise stuwwallandschap hiervoor in aanmerking kan komen.
Stichting Goois Natuurreservaat en de Vereniging van Vrienden van ‘t Gooi hebben dit initiatief gefaciliteerd door het laten uitvoeren van een verkennend haalbaarheidsonderzoek en het opstellen van een Plan van Aanpak. Een stuurgroep heeft, onder leiding van de Vereniging van Vrienden van ‘t Gooi de totstandkoming van dit plan van aanpak begeleid.

geoparkstatus

Een geopark is een door de UNESCO gedefinieerd gebied met één of meer sites van wetenschappelijk belang, niet alleen vanuit geologisch standpunt maar ook door zijn archeologische, ecologische en culturele waarde. In 2000 is het European Geoparks Network (EGN) opgericht. Hierin zijn alle 50 geoparken in Europa verenigd. Het doel van het netwerk is:

- Beschermen van geodiversiteit;
- Het promoten van de geologische geschiedenis in relatie tot de natuur en het culturele erfgoed;
- Het ondersteunen van duurzame economische ontwikkeling, in het bijzonder gericht op toerisme.

Alleen door een brede samenwerking tussen vrijwilligers en stakeholders (eigenaren, beheerders, overheden) en partners vanuit verschillende werkvelden (geologie, natuur, cultuur, educatie, toerisme en de agrarische sector) kan het idee van het geopark ten volle tot uitdrukking komen. Onderwijs en educatie in de ruimste zin, zijn belangrijk om het verhaal van het gebied bekend te maken bij de plaatselijke bevolking.

De status van Europees geopark moet verdiend worden door als regio zelf het initiatief te nemen. De European Geoparks Netwerkorganisatie(EGN) kiest hierbij voor een ’bottom-up’ benadering bij de totstandkoming van geoparken

De kwaliteit van het gebied

Hoewel een geopark vanuit een brede benadering naar de ontwikkeling van een gebied kijkt, is de geologie de basis. Het gebied moet wetenschappelijk gezien kwaliteit hebben en het moet zinvol zijn om deze kwaliteit duurzaam te handhaven. In beginsel voldoet de regio Gooi en Vecht aan de natuurwetenschappelijke criteria van een geologisch en landschappelijk waardevol gebied. Het stuwwallandschap, met veel cultureel erfgoed , overgangen en gradiënten naar natuurlijke meren en de veenweidegebieden, kan gekenschetst worden als een uniek ‘geolandschap’. De

stuurgroep wil in eerste instantie prioriteit geven aan de reeds formeel beschermde en professioneel beheerde, in Noord-Holland gelegen delen van de stuwwal gecombineerd met het veenweidegebied rondom het Naardermeer. In een iets later stadium kan ook bekeken worden in hoeverre de Oostelijke Vechtplassen van N-H in het geopark kunnen komen te liggen. In een volgende fase(na instelling van het geopark) worden de provincie overschrijdende, in geologisch opzicht interessante, gebiedsdelen van de stuwwal betrokken bij het geopark. Dan wordt ook vastgesteld welke delen van het Utrechtse veenweidegebied er bij kan worden betrokken.

De drie belangrijkste TBO's (Goois Natuurreservaat, NM en SBB) vormen de basis voor een toekomstig geopark. Het grondbezit van deze drie beheerders kan uitgroeien tot een volwaardig internationaal erkend geopark. Het Goois Natuurreservaat kan, als grootste regionale geobeheerder, als voortrekker aangemerkt worden.

Financiën

In financieel opzicht is het de bedoeling om zoveel mogelijk uit te gaan van bestaande geldstromen en bijdragen. Werken aan een geopark moet zoveel mogelijk budgettair neutraal kunnen plaatsvinden voor wat betreft het structurele beheer op de (midden) lange termijn, immers het sitebeheer, met inbegrip van toezicht, onderhoud en handhaving blijft bij de beheerders.

Aansluiting met vigerend beleid

Het initiatief om te komen tot een geopark speelt goed in op de voorgestelde beleidsuitgangspunten in het kader van de Provinciale Nota *Licht op Groen/Kiezen voor Kwaliteit, groene agenda voor Noord-Holland*. Het beantwoordt aan de gesignaleerde behoefte om de Provinciale Groenstructuur in relatie tot zijn cultuur-historische context verder te ontwikkelen en te beheren. Het geeft ruimte aan initiatief om in regionaal verband met de nieuwe ILG Gebiedscommissie te komen tot een meer slagvaardig en *duurzaam groen erfgoedbeheer*. In samenhang met het nieuwe subsidiestelsel *Draagvlak voor Groen* kan het initiatief van een geopark als een praktische uitwerking en verbreding worden beschouwd van het nieuw te ontwikkelen bufferzonebeleid.

Gefaseerde invoering

Parallel aan het traject van gefaseerde gebiedsbepaling, zal gewerkt worden aan de geleidelijke ontwikkeling van het bestuur, management en het beheer van het geopark. Hiervoor zijn 5 fasen beschreven.

Fase 1: de initiatief en kwartiermakersfase 2012-2013

- oprichting Stichting realisatie Geopark Gooi en Vecht, verantwoordelijk voor het verdere ontwikkelingsproces en is formeel aanspreekpunt;
- de instemming en medewerking van vrijwilligers, stakeholders en partners/participanten vragen met het Plan van Aanpak;
- het instellen van een wetenschappelijke adviesgroep;
- het sluiten van een intentie overeenkomst gesloten met TBO's en Hoflandmuseum.

- het opstarten van een aantal pilots waarmee door het ontwikkelen van een (netwerk)organisatiestructuur en de inhoudelijke invulling het Geopark vorm gaat krijgen.

Fase 2: de ontwikkelings of transitiefase 2014

- drie TBO's starten met een gebied dekkende invoering van de geopark sites;
- samenwerkingsverbintenis opstellen met vrijwilligers organisaties, de overige beheerders, agrarische ondernemers, MKB en met de erfgoedinstellingen (publiek en privaat);
- start van de integratie van geo-ecologische sites met de cultuur-historische canons;
- vaststellen van te ondernemen acties om zoveel mogelijk tegemoet te komen aan de criteria die in het assessment voor het EGN worden gesteld;
- opstelling van het z.g. *Applicatiedocument* voor de aanmelding bij het EGN;
- opstelling van het eerste beheers- en ontwikkelingsplan en een uitvoerbaar 'verdienmodel' en een dekkende begroting.

Fase 3: de implementatiefase 2015

- in deze oefenfase wordt het geopark concept in de praktijk gebracht aan de hand van het eerste beheers- en ontwikkelingsplan;
- afwegen of het instellen van een Overlegorgaan opportuun is;
- invoeren van een formele managementstructuur.

Fase 4 : de aanmeldings- en erkenningsfase 2016

- aanmelding bij het Netwerk

Fase 5: het geopark kan van start 2017-2018

- besluitvorming over de erkenning van het Netwerk;
- na erkenning kan het geopark formeel van start uitgaande van de toetredingsvoorwaarden van Netwerk/Unesco;
- rechtspersoon van het geopark, het management van het park en het Overlegorgaan krijgen definitieve vorm;
- er is een sluitende lange termijn begroting.

Zie verder bijlage 12: Vraag en Antwoord geopark.

9. BIJLAGEN

Bijlage 1 – Kaarten

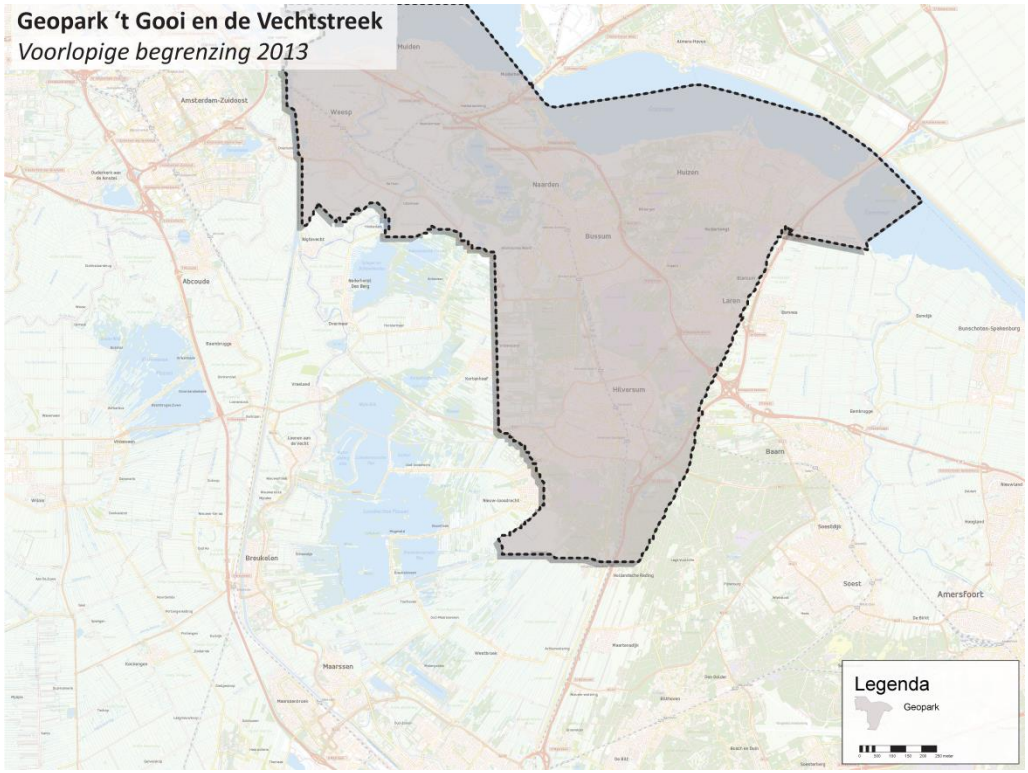

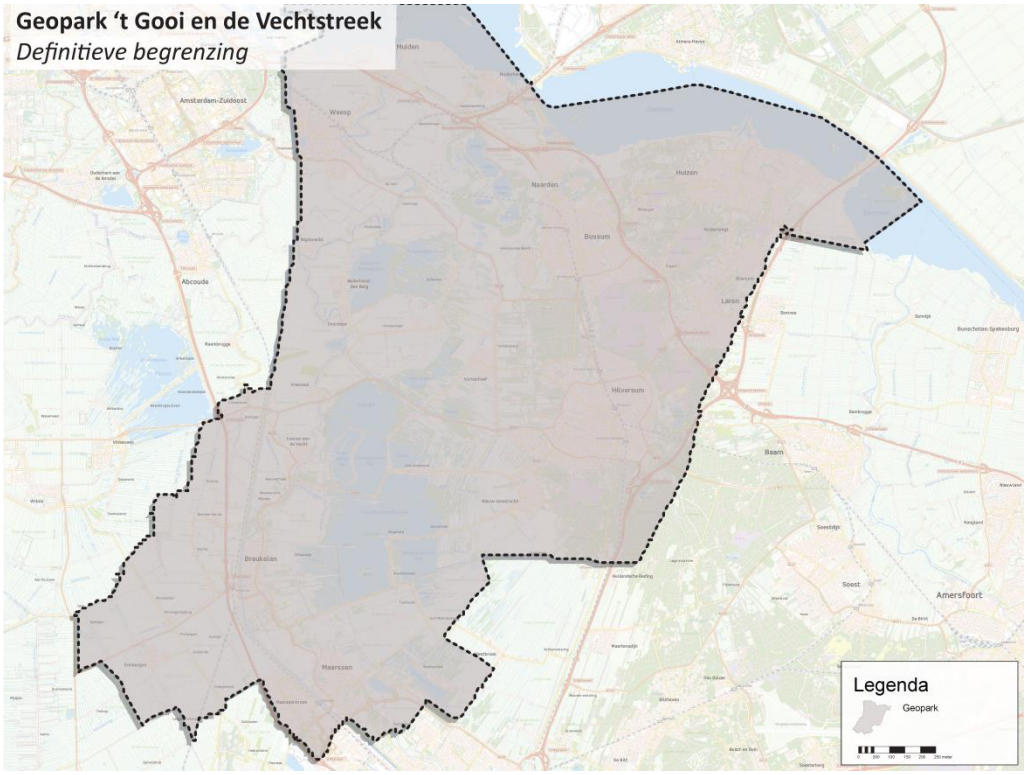
Geopark 't Gooi en de Vechtstreek
Definitieve begrenzing
Legenda
Geopark

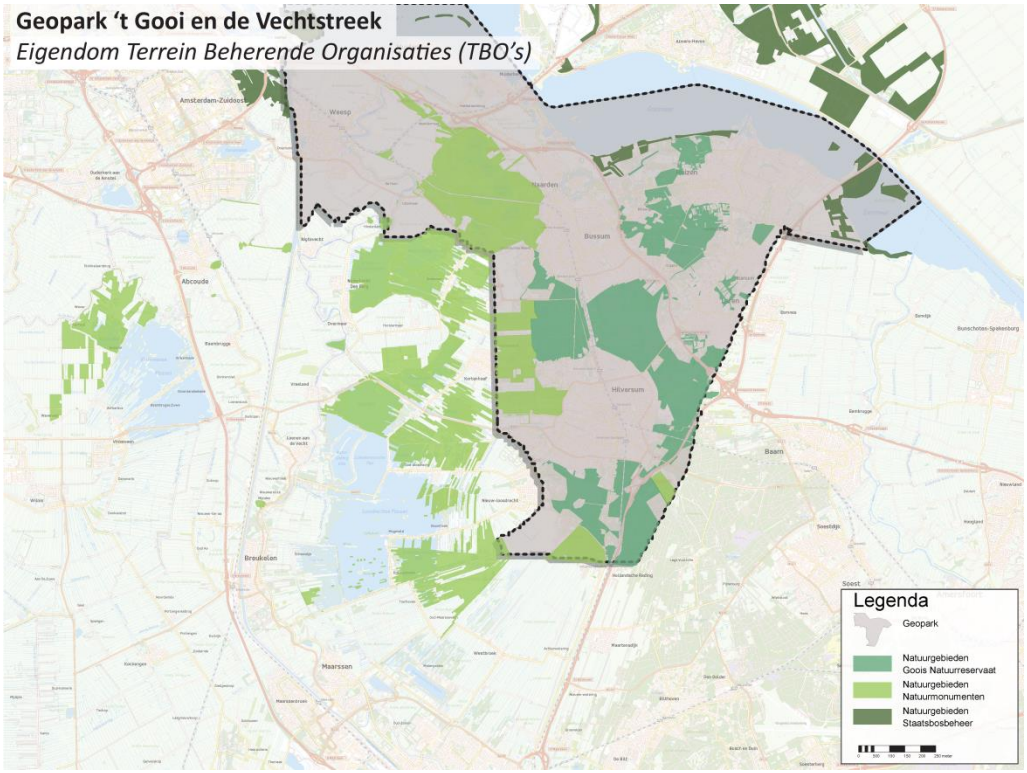
Geopark 't Gooi en de Vechtstreek
Eigendom Terrein Beherende Organisaties (TBO's)
Legenda
Geopark
Natuurgebieden Gooiis Natuurreservaat
Natuurgebieden Natuurmonumenten
Natuurgebieden Staatsbosbeheer

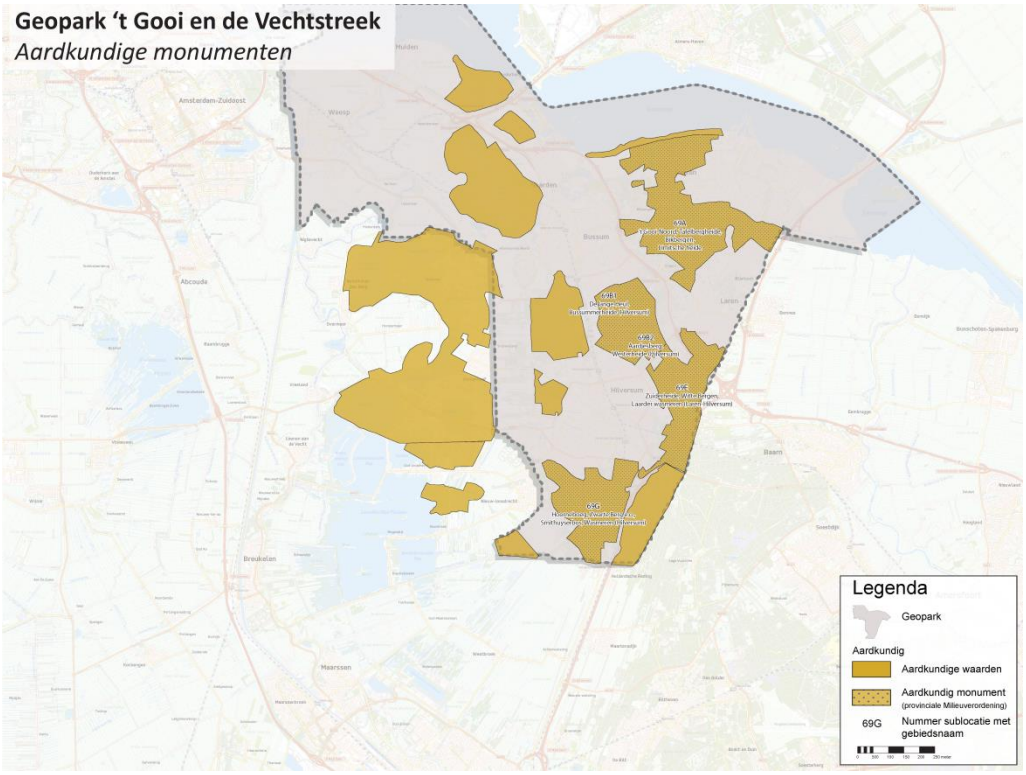
Geopark 't Gooi en de Vechtstreek
Aardkundige monumenten
Legenda
Geopark
Aardkundig
Aardkundige waarden
Aardkundig monument
(provinciale Milieuverordening)
69G
Nummer sublocatie met gebiedsnaam

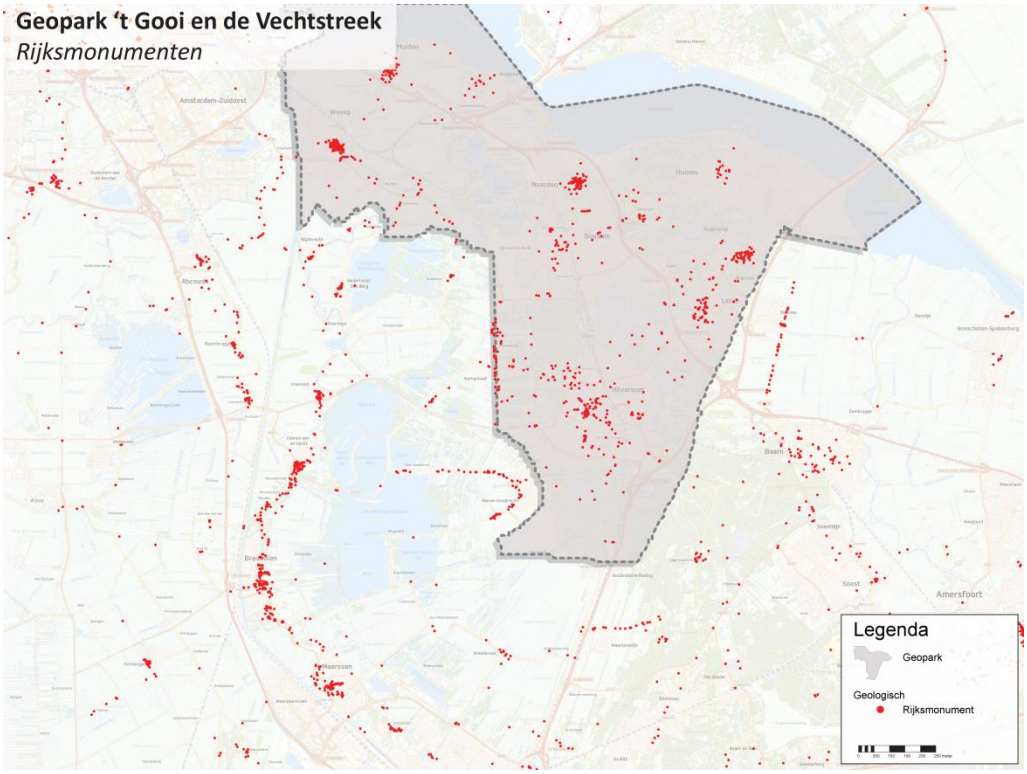
Geopark 't Gooi en de Vechtstreek
Rijksmonumenten
Legenda
Geopark
Geologisch
Rijksmonument

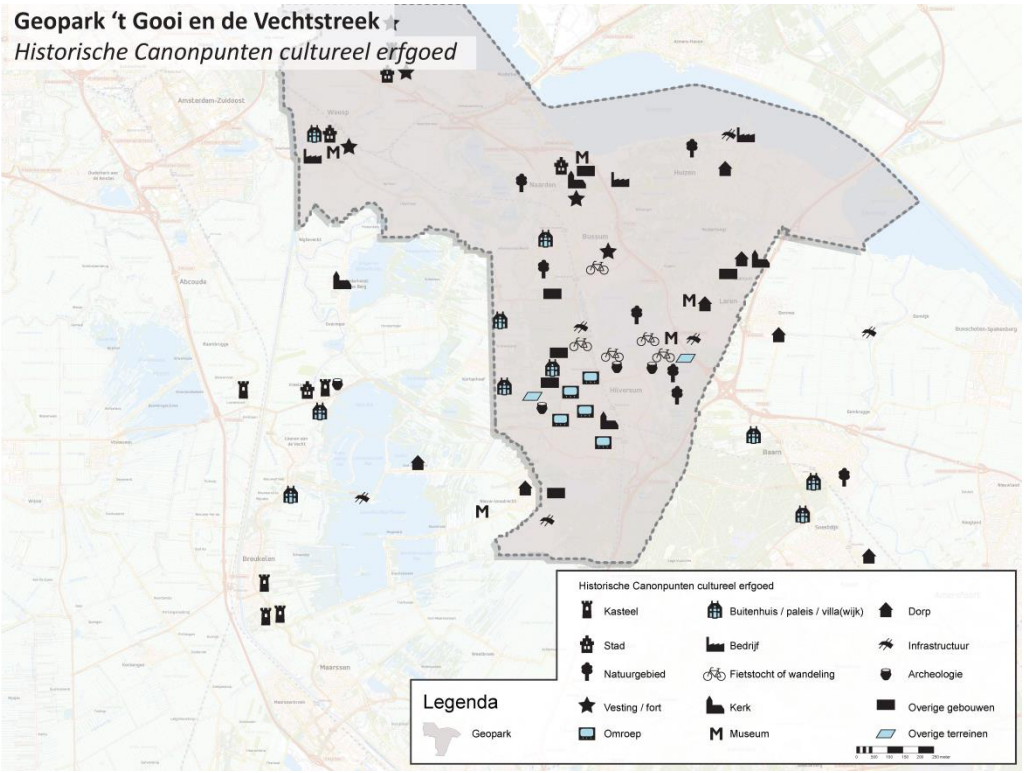
Geopark 't Gooi en de Vechtstreek
Historische Canonpunten cultureel erfgoed
Historische Canonpunten cultureel erfgoed
Kasteel
Buitenhuis / paleis / villa(wijk)
Dorp
Stad
Bedrijf
Infrastructuur
Natuurgebied
Fietstocht of wandeling
Archeologie
Vesting / fort
Kerk
Overige gebouwen
Omroep
Museum
Overige terreinen
Legenda
Geopark

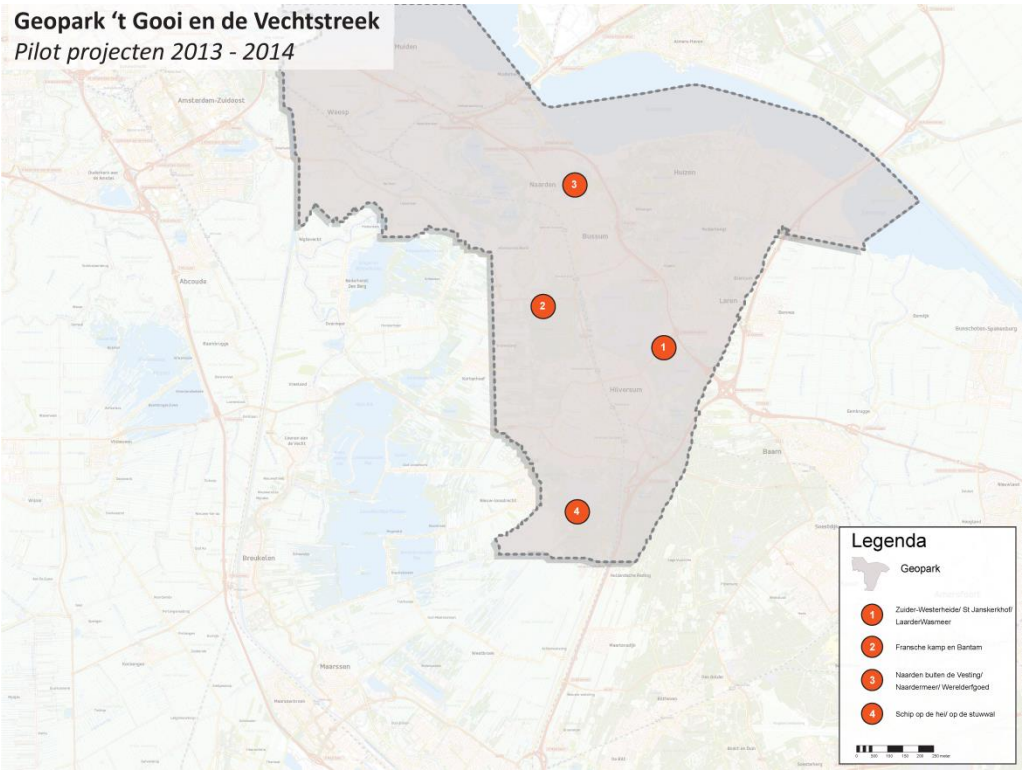
Geopark 't Gooi en de Vechtstreek
Pilot projecten 2013 - 2014
Legenda
Geopark
1 Zuider-Westerheide/ St Janskerkhof/ LaarderWasmeer
2 Fransche kamp en Bantam
3 Naarden buiten de Vesting/ Naardermeer/ Werelderfgoed
4 Schip op de hei/ op de stuwwal

Bijlage 2 – Aanmeldingsprocedure EGN

Become a partner

Submit an application dossier.

The official application letter for membership in the European Geoparks Network *(duly signed and stamped) and the complete application dossier should be compiled in English.*

The application dossier for membership in the European Geoparks Network must be concise and comprehensive, not exceeding **50 pages** (including photos and maps) in English.

The application dossier must be submitted in paper copy (3 copies) and electronic form (10 CD's) in a file not exceeding **10 MB**.

The dossier has to be accompanied by

Annex 1 – self evaluation document (Document A).

Annex 2 – an additional and separate copy of section B "Geological Heritage" of the application, prefaced by a geological summary (a maximum of 150 words)

Annex 3 – a letter of support from the relevant governmental authorities linked to UNESCO in the country where the proposed geopark project is located

The application dossier must include precise information on the following points :

- **Identification of the geopark**
- **Geological Heritage**
- **Geoconservation**
- **Economic Activity & Business Plan (including detailed financial information)**
- **Interest and arguments for joining the EGN/GGN**

This outline for the dossier given below must be precisely, to help the zones interested in structuring their application.
In case of need for assistance, or to refine development strategies in connection with geotourism, the territory may ask for help from an expert from the expert committee. The expertise costs incurred will be managed by the caller territory.

The following topics form the guide to prepare the application dossier for the proposed geopark. The application dossier must precisely follow the format and topics below, highlighting strong and weak points and will be studied by an independent group of experts verifying the geopark project though a desktop study. The topics will demonstrate whether the applying area is already a de facto functioning geopark fulfilling the criteria to become a member of the EGN/GGN, and whether or not an examination mission should be carried out. If the application dossier is considered to be complete and ready for assessment, the EGN CC will approve an evaluation mission to the application area.

A. Identification of the Area

1. Name of the proposed geopark

2. Surface area, physical and human geography characteristics of the proposed geopark

3. Organization in charge and management structure (description, function and organigram) of the proposed geopark

4. Application contact person (name, position, tel./fax, e-mail)

B – Geological Heritage

1. Location of the proposed geopark (please include a geographical map and the geographic coordinates longitude and latitude coordinates)

2. General geological description of the proposed geopark

3. Listing and description of geological sites within the proposed geopark

4. Details on the interest of these sites in terms of their international, national, regional or local value (for example scientific, educational, aesthetic)

C – Geoconservation

1. Current or potential pressure on the proposed geopark

2. Current status in terms of protection of geological sites within the proposed geopark

3. Data on the management and maintenance of these sites

4. Listing and description of non-geological sites and how they are integrated into the proposed geopark

D – Economic Activity & Business Plan (including detailed financial information)

1. Economic activity in the proposed geopark

2. Existing and planned facilities for the proposed geopark (e.g. geo-education, geo-tourism, tourism infrastructure etc)

3. Analysis of geotourism potential of the proposed geopark

4. Overview and policies for the sustainable development of:

- geo-tourism and economy

- geo-education

- geo-heritage

Please include examples illustrating activities in these sectors

5. Policies for, and examples of, community empowerment (involvement and consultation) in the proposed geopark

6. Policies for, and examples of, public and stakeholder awareness in the proposed geopark.

E – Interest and arguments for joining the EGN/GGN

Annex 1: Self evaluation document

Annex 2: An additional and separate copy of section B "Geological Heritage" of the application, prefaced by a geological summary of a maximum of 150 words (this will be used only for the geological desktop evaluators from IUGS – International Union of Geological Sciences)

Annex 3: A letter of support from the relevant governmental authorities linked to UNESCO in the country where the geopark project is located

The full application must not exceed 50 pages (including all photographs, maps, figures and diagrams) and the electronic version must not exceed a file size of 10MB.

When and where to send the application dossier

The application dossier, should be submitted, in any one year, to the EGN (Cellule de Co-ordination du Réseau des geoparks Européens, see address below) during the period ***1 October – 1 December ONLY****.*

The official application letter (duly signed and stamped) and the complete application dossier should be compiled in English.

The application letter should be submitted along with:

*- 3 paper dossiers and 10 CD-Roms containing the complete electronic application dossier in pdf (**File not exceeding 10 MB**).*

- a link on a web page where the complete electronic application dossier as well as additional annexes can be downloaded by members of the Network.

Please contact the EGN Cellule de coordination to obtain more information on the application dossier (address following).

Cellule de coordination du réseau des European Geoparks
Réserve Géologique de haute Provence
B.P 156
O4005 DIGNE LES BAINS- Cedex
FRANCE
Tel: 00 33 4 92 36 70 72
Fax: 00 33 4 92 36 70 71
or by e-mail: sy.giraud@free.fr

Bijlage 3 - Resultaten overlegronde

Ten behoeve van de opstelling van een SWOT (Sterkte-Zwakte analyse van een geopark) zijn er gesprekken gevoerd met bestuurders uit de publieke sector en stake-holders (sleutel-functionarissen) en andere potentiele participanten uit de private sector.

De gesprekken hadden het karakter van raadpleging en consultatie. De volgende gespreksitems passeerden de revue:

1. *Bekendheid met concept van een geopark*
2. *Nut en noodzaak;*
3. *Begrenzing en omvang;*
4. *Proces en draagvlak;*
5. *Randvoorwaarden en bijzonderheden;*
6. *Conclusies.*

De resultaten zijn als volgt(de gegeven suggesties en aanbevelingen gedaan in de gesprekken zijn opgenomen in het SWOT)

Ad1. Bekendheid met concept van een geopark

Gebleken is dat het begrip geopark totaal onbekend is. De relatie met Werelderfgoed aanwijzingen en de rol van de Unesco werden niet gelegd. Als verklaring kan worden gegeven dat Nederland (nog) geen geoparken kent. Ook het Rijksbeleid besteedt aan dit instrument geen aandacht. Positief punt is dat na de uitleg over en de definiëring van het begrip geopark vrij makkelijk de relatie met de Gooise context gelegd kon worden.

Ad2. Nut en noodzaak

Over het geheel genomen werd de instelling van een geopark als nuttig ervaren, of het noodzakelijk is, is vers twee. In dit verband werd verwezen naar de gebiedsdekkende veiligstellingsmaatregelen. Naar verhouding was de private sector iets positiever daarover dan de publieke sector. De private sector ziet met een geopark kansen voor stimulering van de regionale ontwikkeling in samenhang met de uitbreiding van het toeristisch-recreatief product. De publieke sector onderschrijft deze kansen wel maar is bevreesd voor nog meer overleg en afstemming zonder zichtbaar inhoudelijk resultaat. De geraadpleegde wetenschappelijke instellingen zijn zonder meer enthousiast en onderschrijven de noodzaak ervan. Van die zijde werd de link gelegd met de problematiek van het platteland(ontvolking) en de verdere verstedelijking. Ook lopend onderzoek over de methodieken van het te voeren agrarisch medegebruik kan met een geopark ervaring nieuwe gezichtspunten opleveren. De beheerders zijn wat genuanceerder en koppelen nut en noodzaak aan de behoefte om het maatschappelijk draagvlak daarmee te verbeteren.

Samenvattend is de algemeen heersende mening: het is nuttig, wellicht noodzakelijk zeker als je in de toekomst samenwerking wilt zoeken met andere Europese regio's, maar met als stelregel dat: " *het ook iets moet opleveren en niet alleen op papier en dat het niet te ingewikkeld gemaakt moet worden*".

Ad3. Begrenzing en omvang

Het voorstel om een geopark binnen de grenzen van het Gewest te situeren is onomstreden en wordt als vanzelfsprekend ervaren. De private sector staat neutraal tegenover het idee van uitbreiding buiten deze begrenzing. Bij de publieke sector lopen de meningen uiteen. Een stroming wil de relatie met Amsterdam versterken en ziet uitbreidingsmogelijkheden richting Amstelland met het Metropolitane Landschap. Een andere stroming, vooral van de kant van de beheerders en belangen groeperingen, zien goede argumenten om het Utrechtse deel van de stuwwal en het Eemdal er bij te betrekken.

Ad4.Proces en draagvlak

Er bestaan nog erg veel vragen over de wijze van invoering van een geopark. De publieke sector hecht er aan om gefaseerd te beginnen, rekening houdend met de bestuurlijke cultuur binnen het Gewest. In dit verband acht men het logisch dat het GNR een sleutel positie inneemt. De Gooise gemeenten zijn zich er terdege van bewust dat ze, in de rol van economische eigenaar van de GNR terreinen, in de begin fase het voortouw moeten nemen. Een zorgvuldige democratische besluitvorming is hierbij een harde randvoorwaarde. In lijn hiermee moet een geopark Overlegorgaan minstens voldoen aan democratische spelregels. Het wordt een publieke-private Overlegorgaan zo is de verwachting. Dat betekent het ontwerpen van een PPS sturingsmodel waar nog weinig ervaring mee is opgedaan. Er zijn dus nog veel onduidelijkheden. De private sector hecht er aan om afspraken die al zijn gemaakt , bijvoorbeeld in ILG verband, nagekomen wordt. Ook is het van belang om chronische infrastructurele knelpunten nu eens bij voorrang op te lossen en een Overlegorgaan daar niet mee te belasten. Draagvlak voor een geopark moet groeien, derhalve veel aandacht aan een gedegen communicatie en voorlichting. Tenslotte vindt zowel publiek als privaat dat de start moet liggen bij de drie grote beheerders. Eerst de natuurgebieden, dan de andere grond gebruikers en dan de rest. Veel aandacht moet besteed worden aan het meetrekken van het MKB en de toeristen sector. Voor verhoging van het draagvlak zou een aanvalsplan goede diensten bewijzen. De culturele instellingen hechten er aan dat hun positie goed en evenwichtig wordt gedefinieerd uitgaande van de beschrijving van de duurzaamheidsnormen en kwaliteits criteria van een geopark.

Ad5. Randvoorwaarden

Vier randvoorwaarden worden zowel bij de publieke als de private sector steeds genoemd: a)een goed en degelijk samenhangend (netwerk) management met goede democratische regels is een harde voorwaarde bij de totstandkoming van een geopark.; In dit opzicht dienen verschillende geopark management modellen naast elkaar gelegd te worden; b) een degelijke inhoudelijke onderbouwing van de beoogde ontwikkeling, waarbij alle gezichtspunten aan de orde komen, moet centraal staan bij de uitvoering van het Plan van Aanpak; c) een duurzame en effectieve samenwerkingsstructuur

tussen alle terreinbeheerders moet de hoeksteen zijn van het geopark- beheer; In dit verband werd nog eens benadrukt dat daar ook verstaan wordt het Nationaal Park Heel de Heuvelrug; 4)de ruimtelijke schaduwwerking als gevolg van de status van een geopark moet binnen de grenzen van het maatschappelijk acceptabele blijven, dus geen aanvullende nieuwe regeldruk

Ad6.Conclusies

Gesprekspartners zijn-alles afwegende- gematigd tot zeer positief over het initiatief. In zijn algemeenheid beschouwt men het initiatief van de VVG als zeer sympathiek, waarvan het zonder meer het waard is om de haalbaarheid ervan goed en degelijk te onderzoeken. Men wacht de verdere stappen af en ziet het Plan van Aanpak met belangstelling tegemoet.

Gesprekspartners:

- Leden en stafmedewerkers van B en W van Hilversum, Laren, Blaricum, Huizen, Bussum, Naarden, Weesp, Muiden en Wijdemeren;
- Leden en stafmedewerkers van DB Gewest Gooi en Vechtstreek;
- Lid DB en staf medewerker van Waternet:
- DB van GNR en Directeur-rentmeester en staf GNR
- Regio directeur West van SBB;
- Regiodirecteur N-H en Utr. van NM;
- Voorzitter en Projectleider Nationaal Park Heel de Heuvelrug;
- Projectcoördinator Stichting omgevingseducatie Gooi, Vecht en Eemstreek;
- Leden DB LTO Vechtstreek en Agrarische Natuur Vereniging Vechtvallei;
- Uv A, RU, WUR-Alterra/LEI en TNO
- Manager regio stimulering KvK;
- Directeur ITROvator;
- DB Stichting Tussen Vecht en Eem;
- Directeur Museum Singer;
- Directie Hofland museum;
- DB Stichting Vrienden van de Vecht;
- Bestuursleden van VVG
- Oud-leden van GS van N-H
- Provincie N-H, directie Beleid;
- Dienst Landelijk Gebied;
- Directeur Heemschut.

Bijlage 4 – Sterkte-zwakte analyse (SWOT)

GEOLOGIE

STERK	ZWAK	KANSEN	BEDREIGINGEN
Het Stuwwal landschap is in zijn geheel wettelijk en planologisch beschermd: aardkundig, landschappelijk en cultuur-historisch; over het geheel genomen wordt het gebied professioneel beheerd ,voor zover in eigendom bij terrein beherende organisaties.	Het aardkundige monument is door de urbanisering en de infrastructuur op heel veel locaties doorbroken of doorsneden.	Met het instrument geopark kan de gehele Stuwwal met inbegrip van de Heuvelrug op termijn beter beschermd worden.	Verdere urbanisering/verstedelijking hebben een direct negatief effect op het aardkundig monument, op de ecologie (biotoopverlies en versnippering) en kunnen een aantasting vormen voor het cultureel erfgoed.
Wetenschappelijk gezien is de stuwwal van internationale betekenis; De stuwwal heeft voldoende intacte overgangen naar de Vecht-en het Eemgebied en naar het Utrechtse deel Heel de Heuvelrug.	Het gebied is onderhevig aan verdroging en eutrofiering; de waterhuishouding en de hydrologie is niet optimaal.	Introductie van een geopark heeft als positief neveneffect dat het belang van de Geologie en de Aardkunde onder een breed publiek verspreid wordt. De relevantie van dit erfgoed wordt op een internationaal niveau getild.	De geplande bezuinigingen op het erfgoed beheer zijn van negatieve invloed op de instandhouding van alle erfgoed waarden.
De kunstgeschiedenis is alom aanwezig in het gebied met collecties, musea en kunstenaarskolonies.	De EHS en de Natura 2000 gebieden zijn met name in de Vechtreek nog niet veiliggesteld.	De gewenste samenhang tussen Aardkunde, Ecologie en Cultuurhistorie kan op het gebied van beleid en beheer inhoud krijgen.	Schaliegaswinning en verder verdroging kunnen een bedreiging vormen voor de instandhouding van het monument.

GEOLOGIE

STERK	ZWAK	KANSEN	BEDREIGINGEN
Het Naardermeer vormt als site een unieke en onmisbare aanvulling op de stuwwal in de context van een geopark.	De EHS en de Natura 2000 gebieden zijn nogal versnipperd en geïsoleerd.	Meer samenwerking tussen beheerder(publiek en privaat) komt de instandhouding van het totale erfgoed(natuur en cultuur) ten goede.	De geplande verkoop van bebouwd cultureel-erfgoed draagt niet bij tot een evenwichtige verdeling van de zorg (tussen publiek en privaat)voor de instandhouding van het erfgoed.
Het gebied kent een Werelderfgoed monument (Stelling van Amsterdam) en twee objecten die genomineerd worden (Hollandse Waterlinie en Landgoed Zonnestraal). Het gebied telt 1100 Rijksmonumenten waaronder de architectuur van Duiker en Dudok, de landgoederen gordel van 's-Graveland met Trompenburg, Brinkdorpen en kunstenaars kolonies en het Muiderslot.	De structuur van het Cultureel erfgoed/ bebouwd kent veel zwakke plekken. Met name het industrieel/ambachtelijk-agrarisch- en het archeologisch erfgoed is sterk onder vertegenwoordigd.	Het geopark vormt een unieke kans om verschillende groene beleidsinitiatieven doelgericht, geïntegreerde en versneld af te maken .Het vormt ook een effectief toetsingskader om ruimtelijke initiatieven integraal te beoordelen.	
De veiligstelling van de EHS en de Natura 2000 gebieden liggen op schema. De randmeren zijn Staatsnatuurmonument , het Naardermeer valt onder Ramsar.		Sanering van vervuilde geoplekken kunnen een hoger prioriteit gaan krijgen.	

INFORMATIE EN EDUCATIE

STERK	ZWAK	KANSEN	BEDREIGINGEN
De Natuur en milieu educatie in het Gooi en de Vechtstreek is bijzonder fijnmazig en breed van opzet en bedient alle vormen van het onderwijs.	De wetenschap heeft geen grote professionele belangstelling (meer) voor het gebied.	Het feit dat het gebied in het hart van de mediasector zou meer uitgebuit kunnen worden.	Zolang de Wetenschap niet het initiatief neemt is de kans voor een geopark erkenning door de Unesco niet groot.
De informatie verstrekking en communicatie is op elke deel sector heel intensief.	Algemene sector overschrijdende infoverstrekking is zeldzaam.	Een geopark kan dienen als een gemeenschappelijke noemer voor een meer integrale communicatie	Continuering van alle sectorale activiteiten op het gebied van voorlichting en educatie, zonder het breder verband aan te snijden, kan het geopark-initiatief in de kiem smoren.
In met name de GNR/NM/SBB terreinen zijn de geo-sites al redelijk ontsloten voor educatieve doeleinden.	Er is weinig tot geen formatie ruimte bij de beheerders voor Geo specialisten.	Een geopark kan dienen als een stimulans of prikkel bij de Universiteiten om dit gebied in hun onderzoeksprogramma weer op te nemen. Ook internationale uitwisselingen kunnen intensiever worden	De geplande bezuinigingen bij de natuurbeheerders kan zijn weerslag hebben op de bestaande geopark-infrastructuur(routes en sites worden niet meer onderhouden en gaan dicht etc).
In populairwetenschappelijk opzicht staat het Geo gebied sterk in de belangstelling; er is zelfs een actief particulier museum.	De toepassing van sociale media wordt louter sectoraal toegepast.	Met de bestaande en functionerende Geo-infrastructuur en het museum kan een vliegende start gemaakt worden met de start van een geopark.	
De aandacht voor ecologie en landschap en voor cultureel erfgoed is opvallend sterk, zij het erg sectoraal georganiseerd.	Voorlichting over de verbanden tussen bebouwd erfgoed ontbreekt nagenoeg; samenwerking tussen museale instellingen is niet structureel.	Invulling van het advies van de Raad van Cultuur (Ontgrenzen en Verbinden) zou bij de versterking van het Cultureel erfgoed kunnen helpen.	Geplande bezuinigingen op de erfgoed instellingen zijn bedreigend voor een gezonde start van een geopark.
De belangenorganisaties (algemeen en sectoraal) zijn bijzonder sterk vertegenwoordigd.			

MANAGEMENT

STERK	ZWAK	KANSEN	BEDREIGINGEN
Er zijn drie grote professionele terrein beherende organisaties. (GNR,NM en SBB) en verschillende weg-en waterbeheerders die adequaat het geopark gebied al beheren.	De samenwerking tussen de sectoren groen en cultuur is minimaal ontwikkeld, maar ook samenwerking binnen die sectoren zelf is zwa.k	geopark vormt een kans om een breed geïntegreerd beheer op te zetten.	Wanner het initiatief voor een geopark te weinig slagkracht krijgt kan het mislukken.
Sturing vanuit de regionale overheden is sterk en betrokken.	Er is geen consensus over de schaal van regionale aansturing en coördinatie. Het gebied kent relatief veel gemeenten en een samenwerkingsorgaan (het Gewest.	De geplande bezuinigingen nopen tot verregaande samenwerking om erger te voorkomen (sluiting van voorzieningen).	De discussie over de meest wenselijke gemeentelijke herindeling kan erg vertragend werken.
Het gebied heeft in de vorm van het GNR een beheersorganisatie die zeer regionaal is geworteld en al veel geopark activiteiten ontwikkelt.	Het Management van en voor een geopark moet geheel vanuit het nulpunt ontwikkeld worden.	Het concept geopark kan makkelijk geïmplementeerd worden daar sectoraal er een uitstekende voedingsbodem voorhanden is.	Publiek en privaat moeten daadwerkelijk met ekaar risicodragend met elkaar gaan werken en niet naast elkaar. Er is weinig ervaring daarmee.
Het zelfde is het geval bij de erfgoedinstellingen: professioneel, betrokken en regionaal georiënteerd.	Er is weinig ervaring met een geïntegreerd beheer van alle erfgoed waarden; alles is sectoraal georganiseerd	De professionele kijk op het gebied kan, door bestuurders en beheerders, er zeker toe bijdragen dat het geopark een kans krijgt.	Voor de Unesco is een goed management een halszaak. Goed rechtstreeks management betekent soms inlevering van autonomie en herverdeling van mandaten. De vraag is of de wil daarvoor aanwezig is

GEOTOERISME

STERK	ZWAK	KANSEN	BEDREIGINGEN
Een geopark geeft een extra impuls aan het toeristisch product met een grote spin-off.	De structuur is nog te plaatselijk georiënteerd ;in de Vechtstreek zijn de voorzieningen minimaal.	Zie sterk	zie zwak
De internationale markt komt er mee in zicht zeker als er gecombineerd wordt met het aanbod in de metropool Amsterdam.	De verbindingen zijn aan de ene kant goed maar aan de ander kant ondoorzichtig. Er wordt niet ingespeeld op een continue stroom van bezoekers.		
Met het oog op de Floriade in Almere vormt het geopark een goede aanvulling.	het toeristische aanbod is groot maar sluit niet goed op elkaar aan. Er zijn geen arrangementen met de grote steden er om heen. Ook de bekendheid is erg diffuus.	De toeristische sector moet een stevige plaats krijgen in het management; dat vraagt om een cultuurverandering maar ook om een verregaande professionalisering van deze sector	
Met de komst van drie werelderfgoed monumenten kan het geopark in toeristisch oogpunt een goede start maken.	Er is weinig zichtbaar innoverend initiatief tot aanpassingen of verbeteringen van het product.	De sector zou zich moeten verdiepen in de opzet van het Geotoerisme in andere geoparken*: de do's en de dont's*	
Een geopark genereert een hoogwaardige vorm van toerisme en recreatie. De sector kan daar op inspelen door her product te verdiepen en te verbreden.	De combinatie cultuur en toerisme is nog niet goed ontwikkeld; hetzelfde is dat het geval met de natuur of geo.	En moet meer structuur komen tussen alle vormen van recreatie voorzieningen, vergelijkbaar met de initiatieven op dat punt in Laag-Holland.	
De recreatieve infrastructuur is fijnmazig en goed ontwikkeld. Deze voorziening zou in het product meer inhoud moeten krijgen vanuit de geopark gedachte.			

REGIONALE ONTWIKKELING

STERK	ZWAK	KANSEN	BEDREIGINGEN
Er is een hoogwaardig midden-en klein bedrijf. In de Vechtsreek is een goed georganiseerde agrarische structuur met een Agrarische natuurvereniging.	De regionale markt is erg gesegmenteerd of gefragmenteerd.	Een geopark vormt de spin-off voor regionale ontwikkeling.	De huidige recessie kan er toe leiden dat er te weinig krachtig wordt ingespeeld op dit initiatief.
De streek kent een eigen identiteit; de voorwaarden voor een verder gaande regionale ontwikkeling is aanwezig.	Nieuwe innovatieve impulsen zijn niet talrijk.	de ontwikkeling van streekproducten kan een impuls krijgen.	De media bedrijvigheid zit niet meer vast aan het Gooi; op dit gegeven inspelen is moeilijk.
Het aanbod van hoogwaardig landschap met veel erfgoed kan een aanleiding zijn om serieus daar iets mee te doen.	Definiëring van wat een duurzame regionale ontwikkeling in het Gooi zou kunnen zijn is hard nodig, maar is nog niet gedaan. Wel voor de Vechtstreek in het kader van FES Groene Uitweg.	Met de opstelling van verdienmodellen en een goede marketing kan het product geopark 'verkocht' worden.	
De inliggende gemeenten zijn sterk op elkaar en op de regio georiënteerd; grote support op initiatieven voor regionale product-innovatie zal aangemoedigd worden.	Het regionale diensten aanbod als toeleveraar voor het toerisme en dagrecreatie is zwak en niet goed zichtbaar.	Cultureel-erfgoed en Natuur kunnen in zekere zin commercieel gemaakt worden; het initiatief daarvoor is niet sterk.	
		In vele geoparken zijn commerciële attractiepunten met intensieve dagrecreatie. In het Gooi ontbreekt dit aspect totaal.	
		Bed en Breakfast voorzieningen en' slapen bij de boer' zijn concepten die horen bij een regionale	

REGIONALE ONTWIKKELING

STERK	ZWAK	KANSEN	BEDREIGINGEN
		ontwikkeling.	

Bijlage 5 - Naamgeving

In Europa zijn circa 50 geoparken. In de naamgeving van deze parken kunnen we 7 categorieën namen onderscheiden:

1. De regionaam met daarachter geopark: *Madonie geopark*
2. geopark met daarachter de regionaam: *geopark Swabian Albs*
3. De naam die refereert aan de geomorfologie met de regionaam: *Petrified Forest Of Lesvos*
4. Bedachte naam, refererend aan de geomorfologie en dan geopark*: Vulkan geopark*
5. Alleen de regionaam: *North west Highlands*
6. De naam van het Natuur Park waar het mee verbonden is: *Naturpark Odenwald of Psiloritis Natural Park*
7. Naam die refereert aan (cultureel)erfgoed: *Maestrazgo Cultural Park*

Er bestaat nog geen consensus over de te voeren naam Voor ’t Gooi en de Vechtstreek zijn de volgende namen bruikbaar:

- *‘Gooi en Vecht stuwwal landschap geopark’*
- *Gooi en Vecht Landschap(geopark)*
- *‘Gooi en Vecht (ice-pushed) ridge landscape geopark’ of ‘The (ice-pushed) ridge landscape Gooi en Vecht geopark’*
- *Gooi en Vecht geopark*
- *Gooi en Vechtstreek, erfgoedpark*
- *Het Gooi, erfgoed tussen Vecht en Eem*

Bijlage 6 – Organogrammen fase 1 t/m fase 3

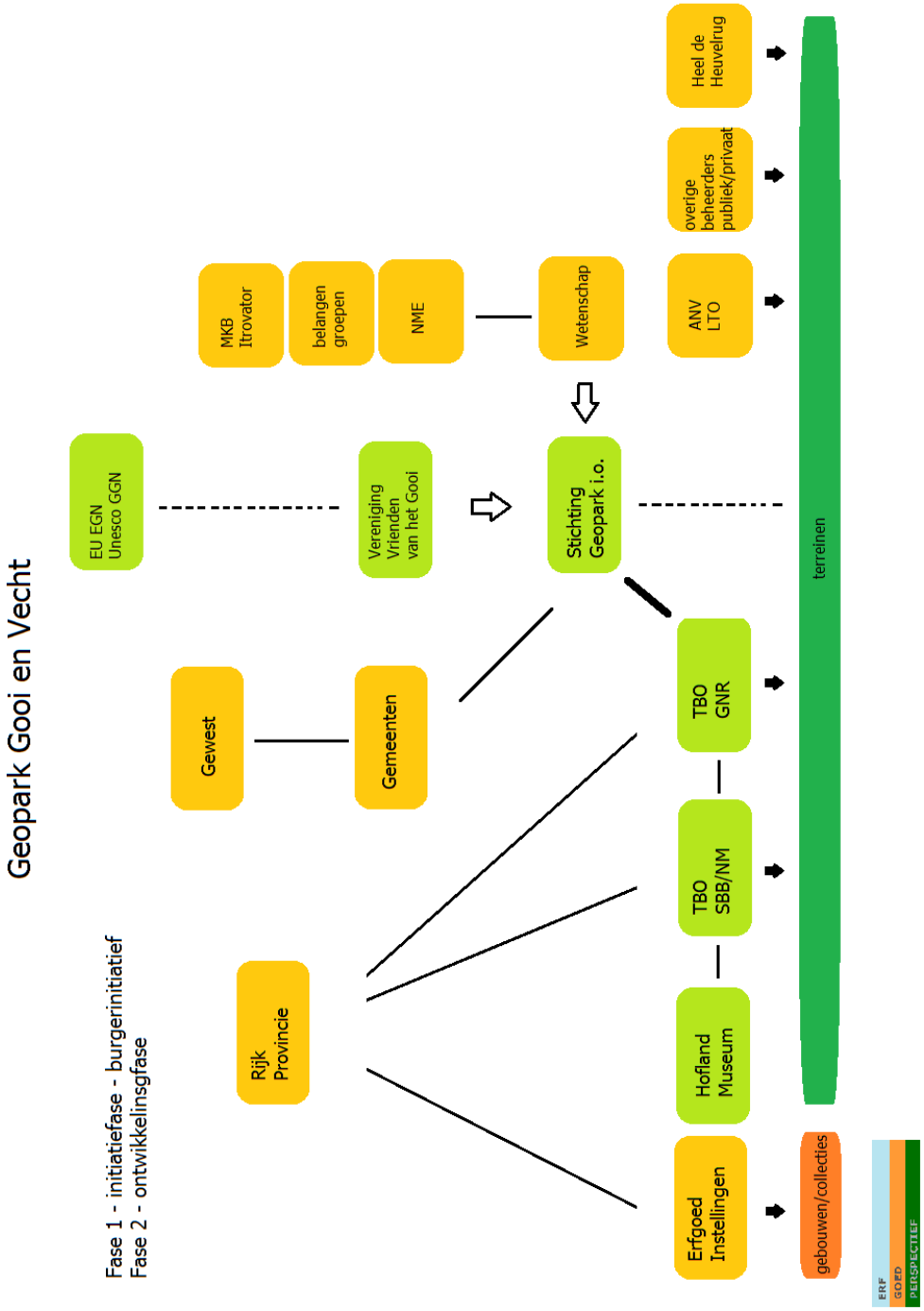

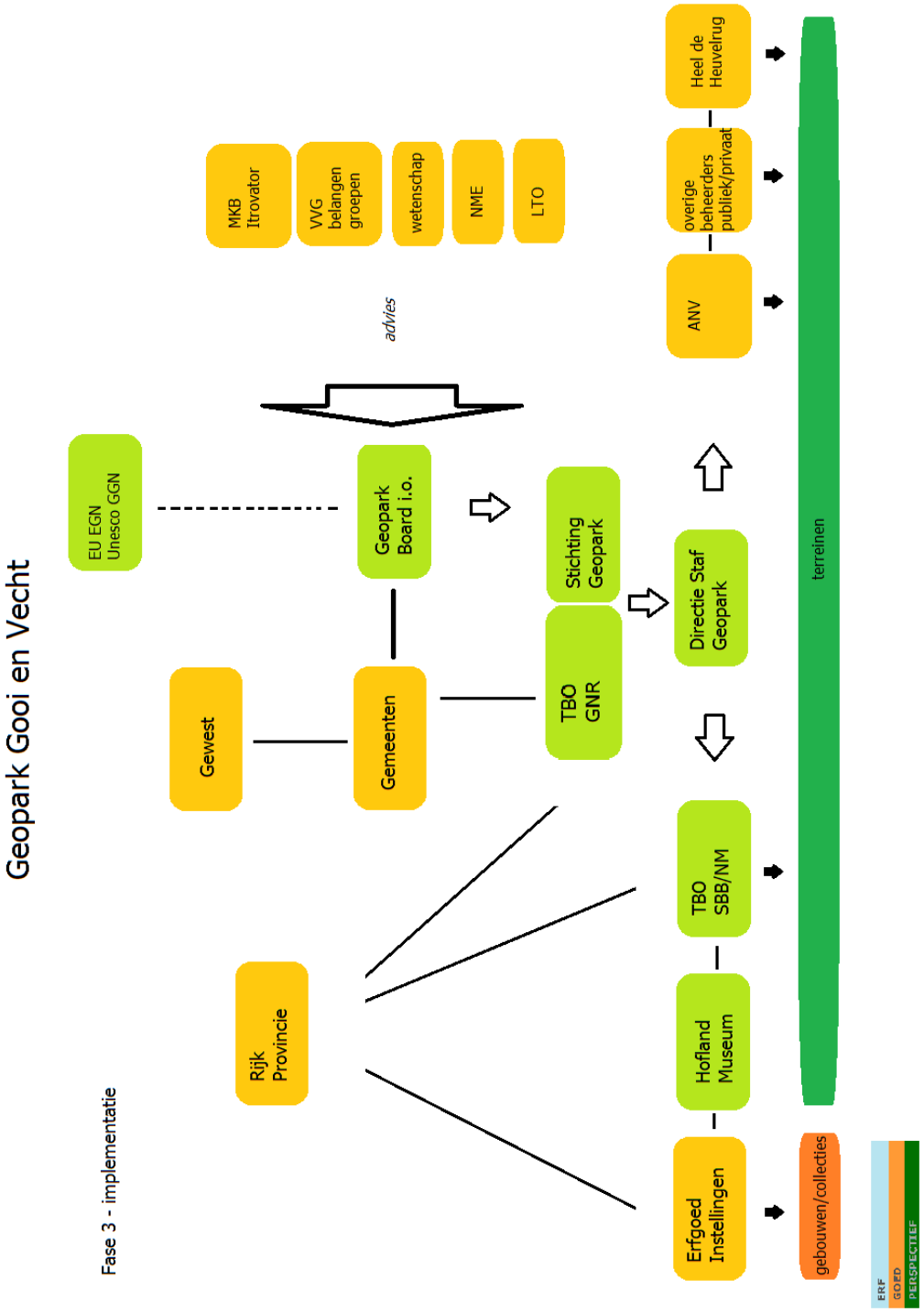
Geopark Gooi en Vecht
Fase 3 - implementatie
EU EGN
Unesco GGN
Gewest
Rijk
Provincie
Geopark
Board i.o.
Gemeenten
advies
MKB
Itrovator
VVG
belangen
groepen
wetenschap
NME
LTO
Stichting
Geopark
TBO
GNR
Directie Staf
Geopark
Erfgoed
Instellingen
Hofland
Museum
TBO
SBB/NM
ANV
overige
beheerders
publiek/privaat
Heel de
Heuvelrug
gebouwen/collecties
terreinen
ERF
GOED
PERSPECTIEF

Bijlage 7 – Randvoorwaarden

Deze notitie heeft als doel enkele observaties te geven over het geopark in oprichting vanuit een economische invalshoek, meer specifiek vanuit verdienmodellen geredeneerd. Een verdienmodel is bedoeld om het geopark te verwaarden. Anders gezegd, een verdienmodel heeft als doel rendement (of economisch voordeel) te halen uit de kwaliteiten van het geopark als 'productiefactor'.
We kijken, aansluitend op de strategie voor het geopark, eerst naar verschillende doelgroepen. Daarna belichten we manieren om het geopark extra waarde te geven. Deels sluiten deze ook aan bij het versterken van de regionale economie. We maken daarna enkele opmerkingen over sponsoring en geven een mogelijkheid creatief met toeristenbelasting om te gaan. We laten bewust subsidies hier achterwege. In de strategie en aanpak is daar al de nodige aandacht voor.

1. Doelgroepen

De strategie voor het geopark gaat (min of meer impliciet) uit van diverse verdienmodellen. Er zijn immers diverse doelgroepen binnen het plan te onderscheiden. Bij het verder opzetten van geopark 't Gooi is het vanuit de verdienmodelinvalshoek zinvol deze doelgroepen te benoemen. Grofweg gaat het enerzijds om het aanbod van recreatieve en toeristische producten en diensten en anderzijds om de vraagzijde van dit soort producten en diensten. Aan de aanbodkant gaat het vooral om kleine en middelgrote ondernemingen. Inzicht in omvang en aard van deze doelgroep is nodig om concreet activiteiten en plannen te ontwikkelen om ondernemers bij de ontwikkeling van het geopark te betrekken.
Aan de vraagkant gaat het om vier groepen:
• Bewoners van gebied als potentiele vrijwilligers
• Bewoners van het gebied als potentiele afnemers/klanten
• Binnenlandse toerist als potentiele afnemers/klanten
• Buitenlandse toerist als potentiele afnemers/klanten
De Recron heeft een doelgroepenmodel ontwikkeld dat is gebaseerd op de verschillende te onderscheiden leefstijlen. Dit kan voor het Geopark een nuttig instrument zijn om te bepalen op welke doelgroepen zijn zich richt.

2. Vermarkting

In reeds bestaande geoparken wordt een aantal verschillende strategieën toegepast in de vermarkting van het geopark (Farsani, 2011). We noemen er vier, in willekeurige volgorde.

a. Ontwikkelen 'geopark' producten
De eerste strategie is het ontwikkelen van nieuwe producten die een verband hebben met het geopark. Het gaat om het stimuleren en betrekken van lokale kunstenaars en ambachtslieden en andere ondernemers om producten te ontwikkelen en te verkopen die een relatie hebben met het geopark. Het stimuleert lokale ondernemers om deel te nemen in geopark activiteiten. Dit punt is specifiek gericht op kleine en middelgrote ondernemingen.

b. Marketing en merkontwikkeling
Een tweede strategie is erop gericht om lokale private partijen te stimuleren om te investeren in de marketing. Doel is dat het geopark-merk door private partijen wordt gebruikt in de marketing en promotie van hun producten en diensten. Voorbeelden zijn een op het geopark geïnspireerd menu in een restaurant en een combinatie van bakkerij en overnachtings-accommodatie die elke kamer een naam heeft gegeven en wanden heeft laten beschilderen geïnspireerd op het geopark. Het Reservé geopark in Frankrijk heeft een intensieve samenwerking opgezet met ondernemers, bibliotheken, studentenfaciliteiten, boerderijen, kampeerbedrijven, verschillende horecabedrijven, toerismebureaus en natuurgidsen. Duidelijk is dat er veel mogelijkheden zijn waarmee bedrijven in hun marketing en promotie de verbondenheid en identiteit van het Geopark kunnen laten terugkomen. Daarmee investeren die bedrijven in de marketing en het merk van het geopark.
Een andere leerzaam voorbeeld is de *Natur und Geopark Terra Vita (Duitsland*). Hier vormt de website een belangrijke portal om lokale producten (en producenten) te promoten. Wat wel opvalt is dat de websites van de producenten zelf niet veel gewag maken van het geopark. Er is op het eerste gezicht weinig kruisbestuiving. Wel komt een functie van het Geopark (stimuleren van de regionale economie) tot uiting.
In Nederland wordt sinds een aantal jaren geëxperimenteerd met het ontwikkelen van zogenaamde regionale beeldverhalen om de gastvrijheidseconomie in een bepaald gebied te stimuleren en versterken. Van belang is dan om regionale ondernemers te betrekken en samenwerking en afstemming van activiteiten en investeringen te realiseren. STIRR (Stichting Innovatie Recreatie & Ruimte) heeft de afgelopen drie jaar ervaring opgedaan met het instrument regionale beeldverhalen en rond momenteel een publicatie hierover af. De ervaringen van STIRR met het betrekken van ondernemers bij de regionale ontwikkeling in de gastvrijheidssector kan voor geopark 't Gooi waardevol zijn om op een effectieve manier ondernemers erbij te betrekken.

c. Ontwikkelen recreatie- en sportactiviteiten
De derde strategie voor geoparken is gericht op het ontwikkelen van recreatie- en sportactiviteiten die gerelateerd zijn aan de topografie en geologie van het gebied, zoals kajakken, fiets- en wandelroutes, die vooral de wat sportief en avontuurlijk ingestelde toerist/bewoner trekken. Hier zou bijvoorbeeld het Natur und Geopark Terra Vita (Duitsland) als voorbeeld kunnen dienen. Hier is actieve recreatie een belangrijke activiteit in het Park.

d. Ontwikkelen onderwijsprogramma's
Een vierde strategie is vooral gericht op het vergroten van de betrokkenheid van lokale bevolking en is het opzetten van educatieve programma's, zoals workshops, conferenties en onderwijsprogramma's voor scholen. Deze programma's zijn gericht op het enthousiasmeren en creëren van betrokkenheid van verschillende lokale partijen en bewoners bij het geopark. Hier vormen de huidige activiteiten van de VVG al een solide basis. Door het vergroten van de kennis van de lokale bevolking over het gebied neemt vaak ook de betrokkenheid (en trots) bij het gebied toe. Tevens is een gevolg dat een deel van deze bewoners als een soort ambassadeurs voor het gebied gaan functioneren en zich mogelijk als vrijwilliger gaat inzetten voor het geopark. Hier vormen de huidige activiteiten van de VVG al een solide basis.

3. Sponsoring

Sponsoring is een andere mogelijkheid voor geopark 't Gooi om voor financiering. Dit vergt echter wel een goede organisatie en een sterke merknaam. Sponsoring door bedrijven en instellingen vergt wel een lange adem en een relatiegerichte aanpak(Overbeek en De Graaff, 2010). Het biedt zeker mogelijkheden voor inkomsten voor het geopark.

4. Bedrijven-investeringszone

De toeristenbelasting is een bekende en veel toegepaste algemene heffingsgrondslag, maar er is ook veel kritiek op. In andere landen wordt gezocht naar alternatieve systemen en ook is in Nederland vanuit interesse in alternatieve systemen, met name in de mogelijkheden die de zogenaamd BIZ-systematiek biedt (Blaeij, Polman, & Borgstein, 2012). BIZ staat voor Bedrijven-investeringszone. Een BIZ is een afgebakend gebied, waarbinnen ondernemers gezamenlijk investeren in de kwaliteit van hun bedrijfsomgeving. De activiteiten van een BIZ zijn aanvullend op die van de gemeente. De activiteiten zijn dus extra, boven de diensten die de gemeente levert. Alle ondernemers betalen mee. De gemeente stelt hiervoor een heffing in en keert de opbrengst van de heffing uit aan de vereniging of stichting die de activiteiten namens de ondernemers uitvoert. Het kenmerkende verschil tussen BIZ en andere ondernemersfondsen is dat een BIZ een aparte gebiedsgerichte heffing betreft die op initiatief van ondernemers tot stand kan komen. Dit systeem houdt rekening met locatie en branche, maar dit is geen vrijwillig systeem. De hoogte van de bijdrage die bedrijven moeten betalen is afhankelijk van de baten die het bedrijf heeft van toerisme. Voordeel van BIZ-systeem voor geopark 't Gooi is dat alle bedrijven die profiteren van uitgaven door consumenten in de gastvrijheidssector meebetalen en dat de bedrijven zelf kunnen bepalen waarin wordt geïnvesteerd. Voor geopark 't Gooi is interessant om te zien wat de mogelijkheden zijn om zo'n systeem voor het gebied van het geopark in te stellen.

Gebruikte literatuur

Blaeij, A. de, Polman, N. & Borgstein, M. (2012). Advies BIZ-Buitengebied: Samen investeren in de Gastvrijheidseconomie, LEI-publicatie 12-071.
Farsani, N.T., Coelho, C. en C. Costa, 'Geotourism and Geoparks as Novel Strategies for Socio-economic Development in Rural Areas'. International Journal of Tourism Research. 13, 68-81 (2011).
Overbeek, M.M.M. & de Graaff, R.P.M. Blauwe ogen schieten te kort: Lessen voor sponsoring van Landschap, LEI-publicatie 2010-001.

Bijlage 8 – Gegevens twee andere geoparken

Burren and Cliffs of Moher

Kenmerken gebied

- Ierland
- 530 km^2
- 8700 inwoners
- 16 dorpen en stadjes
- 15% werkt in agrarische sector
- >95% particulier eigendom

Bescherming
Burren Nationaal Park - klein15km^2
Cliffs of Moher Special Protected Area - klein gebied langs de kust
Natural Heritage Area(NHA) Special Area of Conservation (SAC/Natura 2000)- ongeveer een 1/3)

Management van geosites
Het nationaal park **Burren National Park** en twee natuurreservaten worden beheerd door National Parks and Wildlife Service (NPWS).
Boeren en landeigenaren onder reglement van:

- The **Rural Environmental Protection Scheme** (REPS) met regulerende maatregelen ter bescherming van het landschap;
- **Burren Farming for Conservation Programme** (met financiering voor de boeren)

Samenwerking beheerders
Fanore Dunes Conservation Programme
Samenwerking tussen Gewest, Nationaal Park, en Gemeente om de bescherming van de duinen in balans te krijgen met de bezoekersdruk. Het plaatsen van hekken, informatieborden,het toevoeren van zand en het aanleggen van een nieuwe parkeerplaats.

Samenwerking publiek- privaat
Access to Private Lands
Het merendeel van de sites, natuur, geologisch en cultureel zijn privaat eigendom, alle wandelroutes gaan over privé grond. In een samenwerkingsverband tussen Gewest, grondeigenaren, wandelverenigingen en toeristische en sportorganisatiesorganisatie wordt gewerkt aan het realiseren van meerdere wandelroutes en een goed bezoekersmanagement (goede toegangsmogelijkheden, duidelijke regels, parkeerplaatsen, bewegwijzering)

Verbinding cultuur natuur

Voor toeristen wordt, in de informatie over het gebeid in het 'Burren passport" en een online kaart van het gebied, duidelijk aangegeven welke monumenten binnen het gebied aanwezig zijn. Dorpen worden beschreven en culturele evenementen staan in een kalender. Binnen Gewest een afdeling erfgoed waaronder vallen cultureel en natuurlijkerfgoed.

Boeren
Er is een werkgroep Ecotoerisme opgezet. Participanten zijn afkomstig uit de toeristische en agrarische sector, het Gewest, en die de mogelijkheden ecotoerisme in kaart brengt met aandacht voor de ontwikkeling van de lokale economie. Hiermee kunnen landeigenaren/boeren hun voordeel doen.
Burren Farming for Conservation Programme: Boeren die zich aan regels houden ten aanzien van:

- Duurzame landbouw;
- Meewerken aan een goed maanegement van natuurlijk en cultureel erfgoed (stenen wallen);
- Bescherming van de waterkwaliteit
- Ontvangen geldelijke steun.

English Riviera geopark

Kenmerken

- Engeland
- 64km^2
- 134000 (2100 inwoners per km^2)
- sterk urbane infrastructuur;
- grote diversiteit aan bedrijfjes;
- sociaaleconomisch achtergebleven gebieden;
- 45% niet ontwikkeld, natuur of agrarisch land;
- grond eigendom: Torbay Council (public), Torbay Coast and Country Side Trust (beheer, conservatie en eduactie (charity) en prive eigendom (waterbedrijf, en archeologisch pretpark)

Bescherming
16 Geological Conservation Review Sites (GCRS)
6 County Geological Sites (CGS) (en 10 kandidaat)
11 nationally protected Sites of Special Scientific Interest.

Management van geosites:
Publiek (Council Torbay)
Liefdadigheid (TCCT trust voor natuurbescherming) met 60-jarige pacht van Council
Particulier (met publieke advisering)

Samenwerking beheerders
Het management van de meeste geosites is in handen van de TCCT (trust voor natuurbescherming). Deze organisatie heeft sterke banden met de andere eigenaren en managers van sites.

Samenwerking publiek- privaat

Deze samenwerking is van groot belang om verdere vernieling van de geosites door over-gebruik tegen te gaan.
Vanuit de publieke sector wordt geadviseerd over het management van de sites. Er wordt gestimuleerd dat iedere site een eigen managementplan opstelt. En dat de doelen die daarin worden gesteld ook binnen de tijd behaald worden . Het proces wordt gemonitord met het Torbay Local Biodiversity Action Plan (LBAP). Bij meerdere eigenaren is het echter moeilijk om een eenduidig management te voeren wanneer het gaat om hetzelfde landschap.

Verbinding cultuur natuur
Het cultureel erfgoed hangt nauw samen met het maritieme karakter van de streek. Uitgangspunt is een verwaarloosd cultureel erfgoed. De culturele sites worden gebruikt als informatiepunten voor de mogelijkheden van bezoek aan de geologische sites (informatie over wandelpaden etc.) en er zijn tentoonstelling over het Gepart. Er is in de streek wieinig oog voor het cultureel erfgoed. Voor de revitalisering zijn startegische plannen op te stellen (Torbay Cultural Partnership Strategy en Torbay Museums Partnership Strategy)

Boeren
In Torbay zijn is de agrarische sector, gezien het beperkte oppervlakte landbouwgrond, verwaarloosbaar. En het landbouw areaal is nog steeds aan het afnemen. Bij het beheer van twee geologische sites speelt de agrarische sector een rol. Vanuit de TCCT wordt met boeren samengewerkt om de biodiversiteit te vergroten. Ook verzorgt de TCCT een survey van de veranderingen in flora en fauna.

Bijlage 9 – Motivatie geopark 't Gooi en Vecht

- *Een geopark geeft status en naamsbekendheid en richt zich alleen op het landelijkgebied; het kent geen planologische 'schaduwwerking' of andere belemmeringen in het economisch verkeer;*

- *geoparken zijn ontstaan uit de behoefte om in Europees- of mondiaal verband ervaring, en kennis over beheers aangelegenheden uit te wisselen en met elkaar te delen. De Europese Unie kan dergelijke initiatieven ondersteunen met een financiële bijdrage. Het Gooi en de Vechtstreek wordt hierdoor op de 'kaart gezet'. Het geeft een versterking van haar identiteit als Noord-Hollandse uitloper van de Heuvelrug, de groene long tussen de metropoolgebieden Amsterdam, Almere, Amersfoort en Utrecht. In het kader van de aantrekkingskracht en de ontwikkeling van de Randstad een belangrijk landschappelijk en cultuur-historisch zeer aantrekkelijk en waardevol buitengebied;*

- *Het te voeren management over een geopark is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van de publieke en de private sector, in de regel wordt hiervoor een 'Overlegorgaan', uitgaande van het principe van een netwerkorganisatie, in het leven geroepen. Het bevordert de regionale samenwerking tussen profit en non-profit instellingen, het stimuleert daarmee- per definitie- de regionale economie en het toerisme of het (dag)recreatief bezoek aan het Gooi en de Vechtstreek. Het versterkt ook onderzoek, onderwijs en betrokkenheid van inwoners en gebruikers bij de streek ten aanzien van het ontstaan en ontwikkeling van het landschap en de cultuur en de wil om zich hiervoor in te zetten;*

- *Het haalt optimale synergie uit de samenwerking tussen enerzijds alle (erfgoed) beheerders van het buitengebied, met inbegrip van de culturele instellingen en monumenten- beheerders en anderzijds de deelnemende profit instellingen*

- *Het is de bedoeling om de initiëring van een geopark zoveel mogelijk vorm te geven aan de hand van wat nu al aanwezig is in het Gooi en de Vechtstreek. Het buitengebied wordt goed, professioneel en duurzaam beheerd, zij het dat er nu bezuinigingen zijn voorgesteld die hieraan afbreuk kunnen gaan doen. Het zelfde is het geval met de instandhouding van het erfgoed.*
  Het Gooi is overigens reeds goed ontsloten voor recreatief- en toeristisch mede gebruik. Er is een goed netwerk van paden en routes voor elke recreatievorm en er is veel adequaat (digitaal) informatie materiaal op velerlei terrein. Anders gezegd: de basisstructuur is aanwezig.

- *Deze structuur moet nu uitgebouwd worden en meer toegespitst worden op de totstandkoming van een geopark met tegelijk een effectieve stroomlijning van het soms wat gefragmenteerde beheer. Meer samenwerking en afstemming en*

werken aan een gemeenschappelijke focus in regionaal verband zijn dan de randvoorwaarden.

Bijlage 10 – Aanwijzingsbeschikking NB-wet

MINISTERIE VAN
LANDBOUW EN VISSERIJ

11 augustus 1987

No. NMF/N87-9337
Dir.-Gen. Landelijke Gebieden
en Kwaliteitszorg
Directie Natuur, Milieu en
Faunabeheer

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ

Overwegende, dat het gebied, bekend onder de naam "Gooise Noordflank" in de gemeente Naarden, voor zover gevormd door de hierna kadastraal omschreven percelen, van algemeen belang is uit een oogpunt van natuurschoon en om zijn natuurwetenschappelijke betekenis, en mitsdien een natuurmonument is, in de zin van artikel 1, onder b, van de Natuurbeschermingswet (Stb. 1967, 572);

dat het natuurmonument een onderdeel vormt van het Gooi, een pleistoceen stuwwallengebied;

dat het natuurmonument gelegen is op de overgang van de stuwwal van Laren en Huizen naar het Gooimeer;

dat het natuurmonument bestaat uit een engenlandschap met loofbos, naaldbos, akkers en schraalgraslanden;

dat in het natuurmonument een verscheidenheid aan planten en dieren aanwezig is;

dat in het natuurmonument minder algemene plantengemeenschappen met daartoe behorende, eveneens minder algemene tot zeldzame planten voorkomen;

dat het natuurmonument fungeert als broedgebied voor diverse vogelsoorten waaronder minder algemene tot zeldzame soorten;

dat het natuurmonument door zijn afwisseling in vegetatietypen en door zijn ligging uit oogpunt van natuurschoon van grote betekenis is;

Overwegende ten aanzien van de wezenlijke kenmerken van het onderhavige natuurmonument, dat hieronder niet alleen de hierboven genoemde waarden moeten worden verstaan, maar ook de geomorfologische opbouw, de geologische structuur, de opbouw van het bodemprofiel, alsmede de voor de fauna noodzakelijke rust;

Overwegende tenslotte, dat de bescherming van dit natuurmonument niet reeds op andere wijze door of krachtens de wet is verzekerd;

Gelet op artikel 7 en artikel 9, zevende lid, van de Natuurbeschermingswet;

Gezien de beschikking van 12 augustus 1986, nr. NMF/N86-3947, houdende het besluit dat de aanwijzing als beschermd natuurmonument in overweging is ten aanzien van de "Gooise Noordflank";

Gezien de omtrent de in overweging zijnde aanwijzing door Gedeputeerde Staten van Noord-Holland ingezonden beschouwingen en schrifturen, alsmede de te zelfder zake door de Natuurbeschermingsraad en de Rijksplanologische Commissie uitgebrachte schrifturen;

Handelende in overeenstemming met de Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer;

B E S L U I T :

I. Aangewezen wordt als beschermd natuurmonument het gebied, bekend onder de naam "Gooise Noordflank", voor zover gevormd door de percelen, kadastraal bekend gemeente Naarden, sectie B, nrs. 192, 268, 322 ged., 324, 325, 326, 327, 335, 338, 339, 352, 353, 357, 358, 366, 369, 370, 371, 394, 449, 465, 864, 865, 866, 868, 869, 878, 879, 894, 1050, 1132 ged., 1133, 1135, 1152, 1153, 1239 ged., 1273 ged., 1302, 1314 ged., 1315 ged., 1316 ged., 1317, 1318, 1319, 1320, 1321, 1322, 1323, 1329 ged., 1330, 1331, 1332, 1333, 1334, 1335, 1336, 1337, 1339 ged., 1348, 1349, 1356 ged., 1357, 1367, 1368, 1369, 1370, 1371, 1381, 1383 ged., 1391, 1392, 1393, 1421, 1422, 1423, 1437 ged., 1440 ged. en 1441 ged., een en ander zoals aangegeven op de bij deze beschikking behorende kaart BN130.

II. Bij deze aanwijzing gaat een toelichting, die in samenhang met deze beschikking moet worden gelezen.

Van deze beschikking zal mededeling worden gedaan in de Nederlandse Staatscourant.

DE MINISTER VAN LANDBOUW EN VISSERIJ,
voor deze,
DE PLV. SECRETARIS-GENERAAL,

Behoort bij beschikking NMF/N87-9337

TOELICHTING

1. Inleiding
De Gooise Noordflank is één van de weinig overgebleven, relatief gave engen van het Gooi. Bijzondere elementen zijn de karakteristieke voormalige hakhoutbossen en de in natuurwetenschappelijk opzicht belangwekkende overgangen van de stuwwal naar het Gooimeer. Ter plaatse van de Eukenberg en van het Magdalenabos liggen vindplaatsen van resten van nederzettingen.

Met de onderhavige beschikking wordt de "Gooise Noordflank", gelegen in de gemeente Naarden en ± 85 ha. groot, aangewezen als beschermd natuurmonument ingevolge de Natuurbeschermingswet. De onderhavige beschikking is onderdeel van een reeks aanwijzingen van natuurmonumenten in het Gooi, die geheel dan wel grotendeels in eigendom en beheer zijn bij de Stichting "Gooisch Natuurreservaat". Door middel van deze aanwijzingen wordt beoogd het behoud en herstel van de landschappelijk en natuurwetenschappelijk waardevolle delen van het pleistocene stuwwallengebied van het Gooi te bevorderen.

2. Natuurwetenschappelijke betekenis en natuurschoon
Het gebied ligt geheel op de stuwwal van Laren en Huizen. Van west naar oost komen de volgende geologische afzettingen aan de oppervlakte: gestuwd preglaciaal, gestuwde smeltwaterafzettingen en dekzand. In het zuidoosten van het gebied komen V-vormige erosiedalen voor. De Eukenberg is een hoogte in het gestuwde preglaciaal. De bodem bestaat uit grof, grindhoudend zand. In de overwegend beboste gedeelten van het gebied heeft zich het holtpodzol ontwikkeld. Deze wordt gekenmerkt door een uitspoelings- en inspoelingslaag, en door humus in de modervorm, hetgeen het gevolg is van de voor podzolgronden relatief grote chemische rijkdom van het moedermateriaal. Dit bodemtype is nu grotendeels vergraven. In de gedeelten waar nu nog overwegend akkers zijn, heeft zich als gevolg van eeuwenlange bemesting met stalmest en plaggen een dikke humusrijke bovenlaag ontwikkeld (zwarte enkeerdgrond). In het gehele gebied ligt de grondwaterstand meer dan 1,20 meter beneden het maaiveld.

Het natuurmonument bestaat hoofdzakelijk uit eikenspaartelgenbos, andere loofbossen, naaldbos en akkers.
Op de overgang tussen de oeverstroken van het Gooimeer en de hoger gelegen Eukenberg komt schraalgrasland voor. De steilrand die hier is gelegen, is voornamelijk begroeid met struweel en bos.
Bij de eikenspaartelgenbossen kunnen 3 vegetatie-typen worden onderscheiden, nl. het Dicranum-type op de holtpodzol en humuspodzolbodems, het Amerikaanse vogelkers-type op de enkeerdgrond en een overgangstype op podzol met bouwlanddek en op enkeerdgronden. In de naaldbossen komen naast algemene soorten, bijzondere soorten als Breedbladige wespenorchis, Liggend walstro en Bosaardbei voor. In natuurwetenschappelijk opzicht zijn de overgangen van de stuwwallen naar het Gooimeer van bijzondere betekenis.

Hier treffen we een gradiënt aan van droog naar vochtig, waar een soortenrijke schrale grasland vegetatie tot ontwikkeling is gekomen, met minder algemene soorten als Wilde kruisdistel, Kattedoorn, Stekelbrem, Veldsalie en Grasklokje. Ook komt hier een zoomvegetatie voor bestaande uit struweelsoorten als Duinroos, Hondsroos, Kardinaalsmuts, Wilde appel en Rode kornoelje.

In het natuurmonument komen twee natuurwetenschappelijke waardevolle typen akkervegetaties voor.
Op de rogge-akkers groeien minder algemene soorten als Korensla, Dauwnetel, Kromhals, Akkerleeuwebek en Glad biggekruid en in de hakvruchtakkers Zwaluwtong, Klein knopkruid en Hazepoot.

Het natuurmonument is faunistisch van belang door de aanwezigheid van een groot aantal broedvogels zoals Ransuil, Bosuil, Holenduif, Grote Kuifmees, Goudhaantje, Bosrietzanger, Braamsluiper, Grasmus, Boompieper en Goudvink.

Het natuurmonument is van grote betekenis uit een oogpunt van natuurschoon vanwege het karakteristieke kleinschalige engenlandschap met de afwisseling tussen akkers, schraalgraslanden en percelen bos, en vanwege zijn ligging op de overgang van de stuwwallen naar het Gooimeer.

3. Begrenzing
De begrenzing van het natuurmonument is bepaald op grond van de aanwezigheid van natuurwetenschappelijke waarden en het natuurschoon. De noordelijke begrenzing wordt gevormd door het fietspad, dat loopt vanaf de uitspanning Oud-Naarden evenwijdig aan de kustlijn, richting Huizen (grenzend aan het staatsnatuurmonument Gooimeer) tot aan de bosrand nabij sportpark Waranda. De oostelijke begrenzing loopt eerst langs de afrastering van het Waranda sportpark en vervolgens langs de bosrand tot de Bestevaerweg. De zuidgrens volgt deze weg in westelijke richting, via het verlengde van de Bestevaerweg over de Karel Doormanlaan tot de kruising met de Zeeweg. Vervolgens loopt de grens in noordelijke richting over de Zeeweg tot aan het bosperceel over de westzijde, langs de rand van dit perceel, over een akker, en weer langs bos tot de Hoge Zeeweg, die vervolgens in zuidelijke richting wordt gevolgd. De westelijke begrenzing wordt gevormd door de Oud-Huizerweg die in noordelijke richting loopt. Daar waar de Oud-Huizerweg afbuigt in westelijke richting loopt de begrenzing van het natuurmonument in noordelijke richting door tot de kruising met de Oud-Naarderweg. De grens loopt dan weer in het verlengde van de Oud-Huizerweg tot de kruising met het fietspad, langs dit pad in noordwestelijke richting, om af te buigen bij een bosperceel en tot slot langs de perceelsgrens van dit bos.
De grens loopt dan in noordwestelijke richting over de Oud-Naarderweg tot de onverharde ontsluitingsweg van de uitspanning Oud-Naarden, en vervolgens over het ontsluitingspad in noordelijke richting tot de grens van de parkeerplaats van voornoemd restaurant. De grens buigt af en volgt de grens van de parkeerplaats van voornoemd restaurant in oostelijke en dan weer in noordelijke richting tot het fietspad aan de oostkust is bereikt.

Voor de exacte kadastrale begrenzing wordt verwezen naar de beschikking en de bijbehorende kaart BN130.

4. Bescherming krachtens andere instrumenten

In het vastgestelde streekplan "Het Gooi en de Vechtstreek" heeft het overgrote deel van het onderhavige gebied op de streekplankaart de aanduiding "Natuurgebieden" gekregen. Enkele gronden zijn aangeduid met "Agrarische gebieden", "Cultuurbehoud" en "Stedelijke en dagrecreatie". Voorts vigeert hier het goedgekeurde bestemmingsplan "Valkeveen e.o. 1975, eerste herziening".
De onderhavige gronden zijn bestemd tot "Bos", "Agrarische doeleinden, tevens landschappelijk waardevol terrein" en "Recreatieve doeleinden, tevens landschappelijk waardevol terrein". Ook komen in dit gebied bestemmingen voor ten behoeve van wegen, fiets- en voetpaden, bebouwing, tuinen en erven, die tevens uit landschappelijk oogpunt waardevol zijn.
De bescherming van een bestemmingsplan beperkt zich tot ruimtelijke relevante handelingen, terwijl ook handelingen die in ruimtelijk opzicht niet relevant zijn schadelijk kunnen zijn voor de waarden van het natuurmonument. Bovendien biedt het bestemmingsplan in tegenstelling tot de Natuurbeschermingswet geen mogelijkheden om een actief beheer te regelen. Met name dit laatst wordt voor het onderhavige gebied, zoals ook elders uit deze toelichting moge blijken, van grote betekenis geacht.

5. Gebruik en rechtsgevolgen

Gebruik en beheer

Het natuurmonument is voor een groot deel (± 75%) in eigendom bij de Stichting "Gooisch Natuurreservaat". In het gebied liggen ongeveer 35 hectaren landbouwgrond, die een integrerend onderdeel van het natuurmonument uitmaken. Hiervan is circa 20 hectaren eigendom van het "Gooisch Natuurreservaat". Deze gronden zijn geheel verpacht, t.a.v. het landbouwkundige gebruik geldt als enige beperkende bepaling uit het pacht-contract dat kerstbomen- en graszodenteelt niet zijn toegestaan.
De landbouwbedrijven zijn alle buiten het gebied gevestigd, met 3-30% van de bedrijfsoppervlakte binnen het natuurmonument. Het grootste deel wordt gebruikt voor de verbouw van akkerbouwgewassen, met name snijmais maar ook rogge, aardappel en haver. Daarnaast worden enkele kleine percelen gebruikt als kerstbomenkwekerij.
De bossen welke eigendom zijn van het "Gooisch Natuurreservaat" worden periodiek gedund. Zaaddragende exemplaren van de Amerikaanse vogelkers worden verwijderd. Bestrijding van Amerikaanse vogelkers op aangrenzende terreinen van andere eigenaren wordt gestimuleerd.
Recent is een perceel spaartelgenbos afgezet om het uitzicht vanaf de Eukenberg te verbeteren en om weer over te gaan op hakhoutbeheer.
Het schraalgrasland langs het Gooimeer wordt periodiek van opslag ontdaan. De jacht is niet verhuurd.
Het gebied vervult een belangrijke functie voor de recreatie.
Het is ontsloten door wandel-, ruiter- en fietpaden, en kent tevens een aantal onverharde openbare wegen. Het natuurmonument heeft twee uitzichtspunten. Ook ligt in het gebied een natuurkampeerterrein.

Het gebruik van het bouwland is zodanig intensief dat de karakteristieke akkerkruidenflora sterk is achteruitgegaan. Ook vindt in toenemende mate niet specifiek agrarisch gebruik plaats, zoals het telen van kerstbomen.
De ontwikkeling naar spaartelgenbos is reeds enkele tientallen jaren gaande. Naarmate de bodem voedselrijker is, vormt de Amerikaanse vogelkers een probleem. Een experiment met herintroductie van het hakhoutbeheer werd ernstig bemoeilijkt door een explosieve ontwikkeling van deze soort.

Door toepassing van de Natuurbeschermingswet is het niet alleen mogelijk het huidige natuurschoon en de natuurwetenschappelijke waarden te behouden maar kan eveneens het beheer in het onderhavige gebied zodanig worden bijgestuurd, dat bovengenoemde knelpunten zoveel mogelijk worden weggenomen.
Het ligt in de bedoeling de functie die het gebied heeft voor de dagrecreatie te versterken, zij het in een vorm en omvang die past binnen de doelstelling van herstel en ontwikkeling van de natuurwaarden. In de volgende paragrafen zal worden aangegeven op welke wijze de rechtsgevolgen van de aanwijzing kunnen bijdragen aan de instandhouding en het herstel van de waarden van het natuurmonument.

Rechtsgevolgen ex artikel 12
Volgens artikel 12 van de Natuurbeschermingswet is het verboden zonder vergunning handelingen te verrichten, of te gedogen, die schadelijk zijn voor het natuurschoon of voor de natuurwetenschappelijke betekenis van een beschermd natuurmonument.
Onder de werking van dit artikel vallen niet alleen schadelijke handelingen die binnen het natuurmonument wordt verricht maar ook handelingen die buiten het natuurmonument plaatsvinden en schadelijk zijn voor de natuurwetenschappelijke waarden van het natuurmonument.
Hoewel het moeilijk is om van te voren exact aan te geven welke handelingen al dan niet schadelijk zullen zijn en derhalve vergunningplichtig, wordt om de gedachten enigszins te bepalen hierna een aantal handelingen opgesomd waarvoor een vergunning aangevraagd moet worden.
Deze lijst is niet volledig.

- het inplanten of telen van fijnsparren danwel het telen van graszoden, voorzover dit op het moment van de aanwijzing op het betreffende perceel niet reeds plaats vond;
- opslaan, storten, bergen of deponeren van al dan niet afgedankte of aan hun oorspronkelijk gebruik onttrokken voorwerpen, vloeistoffen, producten of materialen daaronder begrepen het dumpen van mest en ook tuinafval;
- het beoefenen van motorsport en het houden van wedstrijden, races en crosses met motorvoertuigen en bromfietsen;
- neerzetten of opbouwen van voor verblijf geschikte - al dan niet aan hun bestemming onttrokken - voertuigen, caravans en tenten;
- leggen of aanbrengen van ondergrondse of bovengrondse leidingen;
- aanleggen of verharden van wegen of parkeergelegenheden en het aanbrengen van oppervlakteverharding;

- aanbrengen of inrichten van recreatieve voorzieningen, zoals kampeerterreinen, lig- en speelweiden, picknickplaatsen en volkstuinen;
- handelingen welke wijziging van de waterhuishouding of waterstand beogen of ten gevolge kunnen hebben;
- handelingen die de waterkwaliteit aantasten;
- ontgronden, bodemverlagen en ontginnen.

In het onderhavige natuurmonument is geen vergunning vereist voor handelingen die thans door de eigenaren en pachters in het kader van het huidige gebruik waaronder de huidige agrarische bedrijfsvoering en het huidige gebruik van het natuurkampeerterrein (NTKC) worden verricht. Zo is bijvoorbeeld de tijdelijke opslag van droge ruige mest op de landbouwpercelen niet vergunningplichtig, voorzover dit in het gebied zelf wordt gebruikt. Het telen van fijnsparren is echter wel vergunningplichtig, voorzover dit op het betreffende perceel op het moment van de aanwijzing nog niet plaatsvond.

Omdat het in de praktijk voor betrokkenen vaak moeilijk is te beoordelen of in een bepaald geval een vergunning vereist is, wordt met inachtneming van het voorafgaande aangeraden de hulp van de consulent Natuur, Milieu en Faunabeheer in te roepen.

Rechtsgevolgen ex artikel 16

Volgens artikel 16 van de Natuurbeschermingswet is het verboden een beschermd natuurmonument te verontreinigen, daarin planten, bloemen of takken uit te steken, te plukken, af te snijden of te vervoeren, dieren te verontrusten, te vangen of te doden of zulks te pogen of in het algemeen daarin schade aan de natuur toe te brengen. Dit artikel is met name gericht op incidentele bezoekers van het natuurmonument ofwel de recreanten en geldt niet voor de eigenaar of gebruiker en hun huisgenoten.

Met behulp van artikel 16 kan tegen het eventueel verrichten van in dat artikel genoemde schadelijke handelingen door bezoekers worden opgetreden.

Rechtsgevolgen ex artikel 14 (beheersplan)

Volgens artikel 14 van de Natuurbeschermingswet kan de Minister in overeenstemming met de eigenaar en de gebruiker, telkens voor een periode van ten hoogste drie jaar voor een beschermd natuurmonument of een gedeelte daarvan een beheersplan vaststellen, dat het behoud of het herstel van het natuurschoon of van de natuurwetenschappelijke waarden ten doel heeft. Ingevolge het derde lid van artikel 12 van de wet is voor in het beheersplan neergelegde handelingen géén vergunning vereist.
Daarnaast brengt het beheersplan met zich, dat de eigenaar en gebruiker duidelijkheid verkrijgen over de handelingen die zouden moeten worden nagelaten in verband met het behoud van de kwaliteit van het natuurmonument. Aan de betrokkenen kan een vergoeding worden toegekend voor de uit het beheersplan voortvloeiende kosten of lasten, die redelijkerwijs niet of niet geheel voor hun rekening behoren te komen.

Gewenst beheer
Het ligt in de bedoeling voor het onderhavige natuurmonument beheersplannen op te stellen.
Het is gewenst dat de huidige bossen zich via geleidelijke omvorming tot gevarieerde boslevensgemeenschappen ontwikkelen.
T.a.v. de spaartelgenbossen is het gewenst te streven naar een ontwikkeling tot opgaande loofbossen bestaande uit inheemse boomsoorten. Een en ander kan worden bereikt via een geleidelijke omvorming met periodieke dunningen. Zaaddragende exemplaren van de Amerikaanse vogelkers dienen hierbij verwijderd te worden. Voorts kan op kleine schaal het hakhoutbeheer worden geherintroduceerd, bij voorkeur op de relatief voedselarmste delen van het gebied, met de geringste bezetting van Amerikaanse vogelkers. Voor de instandhouding van de schraalgraslanden is het noodzakelijk dat deze periodiek van opslag worden ontdaan.

Eventueel kunnen enkele maatregelen worden genomen om het gebied aantrekkelijker te maken voor fietsers en wandelaars. Hierbij kan gedacht worden aan het afsluiten van de onverharde wegen voor gemotoriseerd verkeer m.u.v. bestemmingsverkeer (zoals agrariërs, gebruikers van het NTKC-terrein en de beheerder van de natuurterreinen), het verbeteren van de uitzichtspunten en het creëren van een informatiepunt.

Het is gewenst dat de percelen die nu in gebruik zijn voor het telen van kerstbomen, wederom als akker beheerd worden.
Uit natuurwetenschappelijk oogpunt is het gewenst dat de karakteristieke akkerkruidenvegetaties zoveel mogelijk worden hersteld. Daartoe is het gewenst dat de snijmaisteelt zoveel mogelijk wordt teruggedrongen en in plaats daarvan een gevarieerde vruchtwisseling wordt toegepast van diverse akkerbouwgewassen of een continuteelt van granen, (o.a. rogge, haver, gerst, boekweit). Op basis van vrijwilligheid kunnen agrarische grondgebruikers hiertoe beheersplannen ex artikel 14 van de Natuurbeschermingswet aangaan, waarbij vergoedingen worden toegekend.

6. Inlichtingen
De consulent Natuur, Milieu en Faunabeheer van het Ministerie van Landbouw en Visserij is gaarne bereid alle gewenste inlichtingen te verschaffen. Het kantoor van de consulent in de provincie Noord-Holland is gevestigd te Haarlem, Klein Heiligland 84, tel. 023-186161.

nb-wet/rogoois2

Bijlage 11 – Aanwijzing provinciale aardkundige monumenten

Bodembescherming in Noord-Holland
Bron: Provincie Noord Holland, Haarlem, 2006

Het aardkundig erfgoed van de provincie omvat zeldzame en bijzondere 'aardkundige schatten' die het waard zijn om behouden te blijven. Vanaf 2002 beschermt Noord-Holland tachtig gebieden met bijzondere aardkundige waarden. Al deze gebieden zijn opgenomen in het Provinciaal Streekplan en genieten planologische bescherming. Zeventien van de tachtig gebieden zijn door Provinciale Staten aangewezen als aardkundig monument; gebieden die zich onderscheiden doordat ze op provinciaal of op nationaal niveau uniek zijn. Aardkundige monumenten genieten naast planologische bescherming extra bescherming via de provinciale milieuverordening. Deze monumenten zijn zo belangrijk, dat slechts na expliciete toestemming van de provincie via
het verlenen van een ontheffing bodembedreigende activiteiten plaats kunnen vinden.

De provincie onthult jaarlijks een of meer Aardkundige Monumenten. Tot nu toe zijn er zes onthuld:

- De circa 5.000 jaar geleden door de branding gevormde strandwal bij Spaarnwoude (2002).
- De vrij recent door de wind gevormde duintop in de Binnenduinrand ten zuiden van Egmond aan Zee (2003).
- Een circa 150.000 jaar geleden door landijs opgestuwde heuvel aan de westzijde van het voormalige eiland Wieringen (2004).
- Het Naardermeer, circa 4.000 jaar geleden gevormd door sterke kwel vanuit een stuwwal, grondwaterstijging en specifieke ligging (2005).
- Het Alkmaardermeer en het Uitgeestermeer, ontstaan door overstromingen in de 13e en 14e eeuw n. Chr. (2005).
- Het paraboolduinengebied met het paraboolduin genaamd 'Bruid van Haarlem' in het Nationale Park Zuid-Kennemerland (2005).

De Stuwwal Het Gooi
Het Gooi ligt op een stuwwal die is ontstaan in de voorlaatste ijstijd. Dit is een zogenaamd dekzand-stuifzand landschap met een aantal fraaie en zeldzame kenmerken. Binnen de provincie Noord-Holland komt dit landschap alleen in het Gooi voor. Een uniek gebied in aardkundig opzicht.
De Wasmeren maken deel uit van het stuwwallencomplex in het Gooi. Het Wasmerengebied ligt in een kom, omringd door lage stuwwalresten. Deze kom is gevuld met dekzanden, die het stuwwalmateriaal en latere lagen afdekken. De stuwwalstructuur wordt zo gecamoufleerd.

Het terrein rondom de Laarder Wasmeren helt, samen met de structuur van de ondergrond, licht naar het noordoosten. Het grondwater stroomt ook voornamelijk in die richting. Dit betekent dat Hilversum Zuid haar oppervlaktewater én rioolwater afvoert richting de Laarder Wasmeren. Het grondwater zit hier van nature zo diep, dat van die stromingsrichting weinig te merken is.

Hoe is het gebied ontstaan?
Het dekzand is in het stuwwalgebied neergestreken tijdens de laatste koude fasen van de laatste ijstijd. Nederland was toen bedekt met zeer spaarzame toendravegetatie. Het waterpeil van de Noordzee was zo´n honderd meter lager dan nu. Het huidige Noordzeebekken lag dus droog. De harde poolwinden bliezen zand vanuit dat bekken en fijner stof, dat in de beddingen van de smeltwaterrivieren lag, naar het zuidoosten. Het zand bleef in het noordwesten liggen en vormde de dekzanden. Het fijnere stof werd met de wind meegevoerd naar het zuiden van Nederland, waar het löss vormde.
Koude tijden met zandtransport werden afgewisseld met korte, warmere perioden, waarin de vegetatie zich uitbreidde. Soms ontstond zelfs een bos. Dan stopte het windtransport en werden bodems gevormd. Het einde van de laatste ijstijd luidt de lange en sterke klimaatsverbetering in, die ook nu nog voortduurt. De begroeiing breidde zich snel uit, er groeiden meer bossen en het zandtransport kwam ten einde. Bodemvorming leidde op de arme zandgronden al snel tot uitspoeling, verzuring en tot de vorming van zogenaamde podzolbodems. Podzol bestaat uit een oerbank (door inspoeling van humus en ijzer) en een loodzandlaag (door uitspoeling). Door de verregaande inspoeling wordt de oerbank uiteindelijk zo slecht doorlatend dat regenwater onvoldoende kan weglopen. Zo ontstaan vennen. Dat is de oorsprong van de Laarder Wasmeren en ook van andere vennen in het Gooi.

Invloed van de mens
In de Middeleeuwen werd opnieuw zand door de wind getransporteerd en als zogenaamd stuifzand afgezet. Dit keer was niet het klimaat, maar de mens de oorzaak. Door overbeweiding, branden en plaggen werd de vegetatie compleet vernield en het zand weer blootgelegd. Dat proces herhaalde zich op grote schaal tot in het begin van de twintigste eeuw. De Nederlandse landbouw veranderde enorm door de introductie van kunstmest, mechanisatie, veranderingen in de wereldhandel en de opkomst van de industrie. Dit had grootschalige verlating van de zandgronden tot gevolg. Door herbebossing stopte de verstuiving vrijwel geheel. Alleen plaatselijk bleef het stuifzand actief.

Waarom is de stuwwal Het Gooi zo bijzonder?

- *Om haar vennen* - Op de oerbank zijn vennen ontstaan. Weliswaar heeft men het wateroppervlak van het Laarder Wasmerengebied sterk uitgebreid door de enorme aanvoer van riool- en afvalwater, maar ook na de sanering van dit gebied zullen een aantal vennen blijven bestaan, die zich snel tot natuurlijke vennen zullen ontwikkelen. De overgangen van vennen naar open water tot drasse plekken met venige ontwikkelingen zullen zich in de toekomst ook nog verder ontwikkelen.
- *Om de stuifzandcomplexen en dubbele podzolen* - Aan de noordoostzijde van de vennen komen stuifzandcomplexen voor met een ingewikkelde opbouw. Dat wil zeggen: gevormd door stuifzanden uit meerdere fasen. In zeer oude

stuifzanden is podzolvorming opgetreden. De oude stuifzanden zijn vervolgens opnieuw verstoven, zodat dubbele podzolen zijn gevormd en weer bedekt met stuifzand.

- *Om de ´forten´*- Een aantal fraaie ´forten´ maken deel uit van de Laarder Wasmeren. Deze komen ook ten noordoosten van het vennengebied voor. In de ´forten´zijn zeer goed bewaarde Podzolen met soms een venige bovengrond te vinden, waar soms bijzonder plantensoorten groeien.
- *Om het actieve stuifzand* - In een deel van het gebied is nog steeds stuifzand actief. Dit actieve stuifzand zal zich na de sanering van het Laarder Wasmerengebied uitbreiden tot vrijwel het hele gebied ten noorden van de Wasmeren. De kans is bovendien groot dat het stuifzand langdurig in beweging blijft. Grootschalig herstel van de karakteristieke (korst)mossen en pioniersvegetatie is daardoor mogelijk.
- *Om de Laag van Usselo* - In het jongere dekzand is plaatselijk een welgevormde laag van Usselo aanwezig. Deze laag is ontstaan tijdens een korte warme periode in het Laatglaciaal. Toen werd een bodem en zijn grove dennenbossen gevormd. Deze bomen stierven snel weer af tijdens de volgende koude periode. Ook woedden er veel bosbranden. Dat is af te leiden aan het frequent voorkomen van houtskool in de laag, afkomstig van grove dennen. Door de intensieve winderosie tijdens de laatste koude periode is de Laag van Usselo relatief zelden bewaard gebleven. Dat deze laag vrijwel compleet en in een flink deel van het gebied voorkomt, is bijzonder. Bovendien is de laag mooi vervormd door de wisselingen tussen intensieve vorst en warme periodes. De laag van Usselo is aangetroffen tijdens de ecologische herstelwerkzaamheden voor het Plan Anna’s Hoeve

Bijlage 12 – Vraag en Antwoord

- **Wat is een Geopark?**

Een Geopark is een landschap van wereldniveau met unieke aardkundige-, cultuur-, historische- en ecologische waarden gecombineerd met Werelderfgoedmonumenten. Het is een landschap waarin gewoond, gewerkt en gerecreëerd wordt met steden, dorpen en infra, met heel veel landschapsschoon en cultureel erfgoed, dat toegankelijk en interessant is.

Anders gezegd: een Geopark is een gebied met een sterke regionale identiteit die is afgeleid van haar natuurlijke en culturele kenmerken. De ontstaansgeschiedenis van de ondergrond, de natuur en de landschapsvorming (geologie en geomorfologie) in combinatie met culturele en regionale tradities en ontwikkelingen vormen de ingrediënten voor een duurzame ontwikkeling ervan.

Een Geopark is een door de Unesco gedefinieerd gebied dat bovengenoemde kenmerken heeft, en deel uitmaakt van het Unesco-programma International Network of Geoparks.

- **Waarom ijvert de VVG voor een Geopark?**

Een Geopark maakt de bewoners en overheden meer bewust hoe bijzonder het landschap, natuur en karakteristieke bebouwing van het gebied door de tijden heen is. Het versterkt de identiteit. Daarmee hopen we te bereiken dat alle betrokkenen (nog) zorgvuldiger met het gebied omgaan.

- **Voldoet het gebied Tussen Vecht en Eem aan de kenmerken van een Geopark?**

Ja, de regio Gooi en Vecht is een geologisch, natuurwetenschappelijk en landschappelijk waardevol gebied. Het stuwwallandschap, met veel cultureel erfgoed (circa 1100 monumenten) en met overgangen en gradiënten naar natuurlijke meren (het Naardermeer) en de veenweidegebieden in de Vechtstreek levert meer dan voldoende Geo-sites op om te mogen spreken van een uniek 'geo-landschap'.

Al deze waarden zijn duurzaam en internationaal beschermd in het kader van de Natuurbeschermingswet, Monumentenwet, Werelderfgoed, Aardkundige monumenten, Ecologische Hoofdstructuur (EHS), Wetland, EU-vogelrichtlijn en Natura 2000.

- **Wanneer kan een gebied Geopark worden?**

Een gebied kan een Geopark worden als het voldoet aan een aantal die in het internationale Geopark-programma van Unesco zijn vastgelegd.

Het gebied moet zelf een aanvraag indienen om officieel toegelaten te worden tot het Geopark-netwerk en een Geopark-status te krijgen. Voor je dat doet kun je eerst werken aan verbetering van eventuele zwakke onderdelen. De gang van zaken is dus bottom-up (zelfwerkzaamheid).

- **Waar kan ik meer lezen over het internationale Geopark-programma?**

Meer lezen: http://www.europeangeoparks.org/

En http://www.geoparkdehondsrug.eu/

- **Wat zijn typische geologische plekken in onze regio?**

Typische geologische hotspots zijn:

- Zuider- en Westerheide
- Laarder wasmeer (onder meer Laag van Usselo)
- Gooikust bij Oud-Naarden met (klif de Aalberg en de Naardereng ,stuifzand)
- Sint Jans Kerkhof (oudst bewoonde plek, stuwwal)
- Gebied de Franse Kamp en Bantam
- Naardermeer (Werelderfgoed)
- Naarden buiten de vesting
- Schip op de stuwwal (landgoed Zonnestraal, Werelderfgoed nominatie)
- Spanderswoud (stuwwal)
- Oud-Bussum (uitwaaiergebied van de stuwwal)
- Tafelberg (hoogste punt van de stuwwal)
- Het Mauvezand (resten van heide en stuifzand)

- **Wat heeft de regio nog meer aan waarden die van belang zijn?**

Naast de geo-component, zoals de stuwwal en specifieke aardkundige monumenten, zijn er

- de archeologische, zoals grafheuvels en opgravingen.
- de cultuurhistorische, zoals beschermde monumenten waaronder Werelderfgoed en landgoederen.
- de landschappelijke (13 natuurmonumenten), de beschermde dorps-/stadsgezichten en agrarisch cultureel landschap).
- delen van de Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam

- **Wat is het verschil tussen een Geopark en een Nationaal Landschap of een Nationaal Park?**

Nationale Landschappen en Nationale Parken zijn bij wet geregeld en liggen ruimtelijk vast. De Nederlandse overheid wijst ze aan, top-down dus. Een Nationaal landschap beschermt het landschap, een Nationaal Park beschermt de natuur. Een Geopark status bevestigt in mondiaal verband de geologische, ecologische en cultuur-historische betekenis van een regionaal- of nationaal landschap. Het is dus de combinatie van een Nationaal park en een Nationaal landschap. De regio vraagt zelf deze status bij de Unesco aan. Dus de procedure is per definitie bottum-up gericht. Een Geopark omvat overigens veel meer dan een Nationaal Landschap of een Nationaal Park. Het grootste verschil is dat het agrarische gebied, maar ook soms verstedelijkte delen in een Geopark kunnen worden opgenomen. Zie de antwoorden op een aantal andere vragen.

- **Wie zijn betrokken bij het plan?**

De stuurgroep die het Plan van Aanpak heeft gemaakt: VVG (voorzitter), Goois Natuurreservaat (GNR), Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug, Gewest Gooi en Vechtstreek, ITRovator (ontwikkeling toerisme), Universiteit van Amsterdam, Landbouw Economisch Instituut, Natuur en Milieueducatie.

Overige geïnteresseerden: Alterra, alle negen regiogemeenten, diverse afdelingen van de provincie Noord-Holland, het Waterschap AGV, Stichting Omgevingseducatie, Land en Tuinbouworganisatie, Hofland museum, Singermuseum, Bond Heemschut, een regionale bank, Stichting Tussen Vecht en Eem, Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer. Het bureau Erfgoed Perspectief fungeerde als adviseur en procesbegeleider bij de opstelling van het Plan van Aanpak.

- **Zijn er dingen die in een Geopark niet meer mogen?**

Nee, er zijn geen andere dingen die nu ook al niet mogen. De internationale, landelijke, provinciale wet- en regelgeving en richtlijnen die er nu ook al zijn worden gevolgd. Er zijn in die zin geen extra's.

- **Wat betekent een Geopark-status voor agrarische bedrijven?**

Het geeft hen een stimulans om regionale producten te ontwikkelen en te promoten, en landschapsbeheer meer af te stemmen met andere terreineigenaren.

- **Komt er een hek om het Geopark?**

Nee. Het is een gebied waarin gewoond, gewerkt en geleefd wordt.

- **Hoe wordt het (financieel) gerealiseerd?**

De EU en de Unesco gaan er vanuit dat de (financiële) realisatie bijna geheel gedragen wordt door het netwerk van organisaties zelf in de regio.

Startsubsidies in het kader van de EFRO (Economisch Fonds voor de Regionale Ontwikkeling in de EU) kunnen voor dit doel aangevraagd worden.

- **In welke fase verkeert het plan en hoe lang duurt het voor het Gooi een Geopark wordt?**

De Vereniging van Vrienden van het Gooi (VVG) heeft medio 2012 het (burger)initiatief genomen om te komen tot de oprichting van een '*Geopark*' in het Gooi. VVG met de Stichting Goois Natuurreservaat (GNR) vonden het zinvol te onderzoeken of het typisch Gooise stuwwallandschap hiervoor in aanmerking komt. VVG en GNR hebben dit initiatief gefaciliteerd door het laten uitvoeren van een verkennend haalbaarheidsonderzoek en het opstellen van een Plan van Aanpak. Een stuurgroep heeft onder leiding van de VVG de totstandkoming van dit Plan van Aanpak begeleid. Er start nu een fase om voor het Plan van Aanpak formele steun en enige extra financiële middelen te verkrijgen, naast de inzet van mensen uit het netwerk. Het gaat immers om het opbouwen van een samenwerkend netwerk dat werkt volgens de richtlijnen van een Unesco-geopark. Er wordt ook gestart met pilots om ervaring op te doen. Deze fase duurt zeker nog drie tot vier jaar.

- **Wat als het Geopark uiteindelijk toch niet door mocht gaan?**

Dat zou jammer zijn en een teleurstelling, maar dan hebben we ondertussen wel bijgedragen om het gebied zo goed en duurzaam mogelijk in stand te houden.

Bijlage 13 - Start met de Pilots

Een Geopark wordt niet van bovenaf opgelegd. Samenwerking is de essentie. Al werkend aan projecten zal de organisatie-structuur ontstaan en zal de inhoudelijke invulling van het Geopark vorm gaan krijgen. Als de pilots het gewenste resultaat opleveren en de (net)werkorganisatie functioneert, dan kan de stap gezet worden het Gooi en de Vechtstreek officieel aan te melden als Geopark.
Gestart wordt met de volgende pilots.

1 - Zuider- en Westerheide/St. Janskerkhof/Laarder Wasmeer

In deze pilot gaat de beheerder het Goois Natuurreservaat samen met een aantal partners het begrip Geopark verder uitwerken en er een concrete invulling voor zoeken. De partners zijn: Museum Hofland, museum Singer, Gemeente Laren, het Waterschap, ITRovator, NME en MKB-Horeca

Laarder Wasmeer

2 - Gooikust met Klif, de Aalberg en de Naardereng

De geologische uiterst waardevolle ‘klifkust’, in de vorm van een uitloper van de stuwwal in de voormalige 'Zuiderzee’, gelegen in respectievelijk het beschermd natuurmonument Gooise Noordflank en in het Staatsnatuurmonument Gooikust/Gooimeer, wordt nu gezamenlijk beheerd door het GNR (landzijde) en door SBB (oever- en meer-zijde).
In een Pilot wordt onderzocht in hoeverre het uitgevoerde beheer op dit aardkundig monument bijstelling verdient uitgaande van de mogelijke instelling van een Geopark. Ook wordt er gekeken naar de omvang van het agrarisch medegebruik in de Naardermeent, de Aalberg en de Naardereng.

'Klifkust' Gooi/Gooimeer in de winter

Het Goois Natuurreservaat is trekker samen met de Land en Tuinbouw Organisatie (LTO), gemeente Naarden en landgoedeigenaren. De gronden van SBB daar ter plekke zullen hierbij worden betrokken.
Het aandachtspunt hierbij is hoe de beheer-doelstellingen gericht op water en het vaste land effectiever op elkaar kunnen worden afgestemd.

3 - Laegieskamp, Fransche kamp, Hilversumse Meent en Bantam

In deze pilot gaan het Goois Natuurreservaat en Natuurmonumenten samen met het waterschap, de agrarische natuurvereniging Vechtvallei en de beheerscommissie Amstel Gooi en Vecht onderzoeken hoe de stuwwalovergangen naar de meentgronden en de landgoederen het best beheerd kunnen worden.

Speelveld op de Fransche Kamp

4 -Naarden buiten de Vesting

De pilot in en om de vesting Naarden zal gericht zijn op de ontwikkeling van het agrarisch medegebruik op de Schootsvelden en verbetering van het recreatieve aanbod in de Hollandse Waterlinie. Bij dit laatste wordt aandacht besteed aan wandel en fietspaden en waterwegen. Hierbij zal samengewerkt worden tussen Natuurmonumenten, Goois Natuurreservaat, de Gemeente Naarden, de agrarische natuurvereniging en de beheerscommissie Amstel Gooi en Vecht.

5 -Streekgebonden producten

Het Goois Natuurreservaat, Natuurmonumenten en de agrarische natuurvereniging gaan samen werken om de agrarische producten afkomstig uit het Gooi en de Vechtstreek een eigen streekgebonden karakter te geven. In het Gooi zal het gaan om bijvoorbeeld boekweit, honing, spelt en mosterd. In de Vechtstreek betreft het voornamelijk ecologische zuivelproducten en vlees.

Streekeigen kaas in de maak.

Initiatief Stuurgroep geopark in ’t Gooi en de Vechtstreek

september 2013

www.geoparkgooienvecht.eu

GOOIS NATUURRESERVAAT

UNIVERSITEIT VAN AMSTERDAM

Vrienden van 't Gooi

iTRovator

LEI WAGENINGEN UR

Regio Gooi en Vechtstreek

Omgevingseducatie Gooi,Vecht- en Eemstreek

Leren over erfgoed, natuur, duurzaamheid

Heel de Heuvelrug